

UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

ANGÅENDE

LÖNEREGLERING

FÖR

LÄRARNE VID RIKETS ALLMÄNNA LÄROVERK, VISSA PEDAGOGIER,
FOLKSKOLELÄRARE-SEMINARIERNA SAMT SEMINARIUM
FÖR BILDANDE AF LÄRARINNOR.

AFGIFNA DEN 17 MAJ 1879

AF

DERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMITERADE.

STOCKHOLM, 1879.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

STORMÄGTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom embetsskrivelse från Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet den 3 Maj 1878, i anledning af åtskilliga i underdånighet inkomna ansökningar från lärarne vid rikets all-

männa läroverk, folkskolelärareseminarier och seminariet för bildande af lärarinnor, angående beredande af förbättring i lönevillkoren, uppdragit åt undertecknade att jemte numera aflidne Lektorn F. V. Hultman vara ordförande och ledamöter i en komité, som egde att verkställa en fullständig utredning af detta ärende i hela dess vidd och afgifva förslag i ämnet, få undertecknade nu efter afslutandet af sitt arbete, i hvilket bemålde Hultman i väsendtlig mån deltagit, afgifva underdånigt betänkande och förslag till ifrågavarande löneförbättring.

*De allmänna
läroverken.*

Enligt nådiga stadgan af den 1 November 1878 för Rikets allmänna läroverk indelas dessa i högre och lägre. De förra hafva sju klasser och äro af tre slag, nämligen läroverk 1:o fullständiga å latinlinien, 2:o fullständiga å reallinien och 3:o fullständiga på båda linierna. De lägre äro dels läroverk med 5 klasser, dels med 3 klasser. Högre fullständiga å båda linierna utgöra ett antal af 20, de endast å latinlinien fullständiga 10, samt de endast å reallinien fullständiga läroverken 3. Femklassiga läroverk med båda bildningslinierna finnas till ett antal af 23 och med endast reallinie 1. De treklassiga läroverken äro till antalet 21.

Vid de högre allmänna läroverken bestrides undervisningen af rektor, lektorer och adjunkter, vid de lägre af rektor och kolleger. Dessutom äro vid alla dessa — så högre som lägre läroverk — lärare anstälde i musik, teckning och gymnastik.

Antalet af de vid läroverken anstälde rektorer och ämneslärare är för närvarande: vid de högre å både real- och latinlinien samt vid de endast å latinlinien fullständiga läroverken 30 rektorer, 180 lektorer och 310 adjunkter; vid de endast å reallinien fullständiga 3 rektorer, 5 lektorer och 17 adjunkter; vid de femklassiga läroverken 24 rektorer och 129 kolleger och vid de treklassiga 21 rektorer och 44 kolleger. Vid de högre läroverken äro dessutom anstälde 33 lärare i musik, 33 i teckning och 32 i gymnastik; vid de femklassiga 23 lärare och vid de treklassiga 21 lärare i hvarterdera ämnet (Bil. A och C).

I afseende på kompetensvillkoren för de olika slagen af lärare föreskrifver nådiga stadgan af den 1 November 1878, att rektor vid högre läroverk bör hafva aflagt godkänt lektorsprof och rektor vid lägre läroverk godkänt prof för lektors-, adjunkts- eller kollegabefattning. För erhållande af lektorsbeställning fordras att hafva fullgjort godkända och

fullständiga prof för promotion inom filosofiska fakulteten vid inländskt universitet enligt de före den 16 April 1870 meddelade stadgar eller filosofie licentiatexamen och i båda fallen disputationiprof inför vederbörande fakultet eller konsistorium samt slutligen att med läroverkets öfversta klass föreläsa i trenne undervisningsämnen. För att blifva anställd såsom adjunkt eller kollega fordras att hafva undergått filosofie kandidatexamen, på sätt nådiga cirkuläret till domkapitlet af den 16 April 1870 föreskrifver, samt att vid undervisningsprofvets afläggande föreläsa med femte klassen i trenne vid sysslans ledigförklarande angifna ämnen. Till dessa kompetensvilkor kommer derjemte den fordran, att sökande till lärarebefattning vid läroverken bör hafva förberedt sig till lärarekallet genom nöjaktigt genomgången profårskurs, så fram ej Kongl. Maj:t, på derom gjord underdånig ansökning, funnit godt att från detta vilkor frikalla lärare, som under en längre tids tjänstgöring vid läroverk af detta slag ådagalagt en framstående lärareduglighet.

Beträffande behörighetsvilkoren för öfningslärare vid allmänna läroverken stadgas:

att sökande till läraretjänst i musik bör förete betyg af Kongl. musikaliska akademien, att han för sådan befattning eger åtminstone godkända kunskaper så väl i harmoni och sång som i behandling af violin;

att sökande till lärarebefattning i teckning bör styrka, att han nöjaktigt genomgått den vid den högre konstindustriela skolan i Stockholm anordnade ritkurs för teckningslärare vid de allmänna läroverken och dervid erhållit betyg om godkänd skicklighet i följande ämnen: 1) frihandsteckning jemte muntligt, fritt föredrag; 2) grunderna för beskrifvande geometri, perspektiv- och skugglära; 3) klotsritning; 4) teckning efter gipsornament och figur med skuggors antydning; 5) undervisning i ritklass;

att betyg öfver genomgången fullständig lärokurs inom den pedagogiska eller militära afdelningen vid gymnastiska centralinstitutet medför kompetens till gymnastiklärarebefattningar vid alla offentliga läroverk i riket, samt att till gymnastiklärare vid de lägre allmänna läroverken kunna, i brist af fullt kompetente sökande, äfven de antagas, hvilka genomgått endast första årets kurs vid nämnda institut.

Hvad dessa lärares undervisningsskyldighet beträffar, är i ofvan anförda nådiga stadga föreskrifvet, att rektor vid högre läroverk skall med-

dela undervisning 12 till 16 timmar i veckan; vid femklassigt läroverk 20 till 22 timmar och vid treklassigt 24 timmar i veckan; lektor, som är domkapitelsledamot, är pliktig inom läroverket undervisa 18 till 20 timmar, och lektor, som ej är sådan ledamot, 20 till 22 timmar; adjunkt eller kollega 24 till 28 timmar i veckan; allt detta den tid oräknad, som erfordras för att utom lärorummet granska och rätta lärjungarnes skriföfningar.

De s. k. öfningslärarnes undervisningsskyldighet, om hvilken i ofvan berörda stadga ingenting är bestämdt, är enligt uppgift i läroverksprogrammen för sist förflutna läsår så fördelad, att musiklärarne vid de högre allmänna läroverken undervisa i medeltal 11,6 timmar, vid 5-klassiga läroverk 5,7 timmar samt vid 3-klassiga 3,9 timmar i veckan; lärarne i teckning vid högre allmänna läroverk i medeltal 16,5 timmar, vid 5-klassiga 6,8 timmar och vid 3-klassiga 3,9 timmar i veckan; gymnastiklärarne vid de högre allmänna läroverken i medeltal 14,7 timmar, vid 5-klassiga 7,1 timmar och vid 3-klassiga läroverk 3,4 timmar i veckan.

Vissa pedagogier.

Genom Eders Kongl. Maj:ts under den 20 Mars 1858 fattade beslut upptogos å elementarläroverkens stat vissa s. k. pedagogier. Dessa, som för närvarande äro en- eller två-klassiga läroverk, utgöra hvardera ett antal af 9. Vid de tvåklassiga pedagogierna bestrides undervisningen af 1 rektor och 1 kollega, hvarförutom der äro anstälde lärare i sång och gymnastik; vid de enklassiga finnes å stat uppförd blott en lärare.

Kompetensvilkoren för rektors- och kollegabeställningar vid de tvåklassiga pedagogierna äro enligt Kongl. brefvet af den 22 November 1861 de samma, som för enahanda befattningar vid de lägre läroverken.

För lärarebeställnings erhållande vid de enklassiga pedagogierna fordras deremot blott afläggande af godkändt adjunkts- eller kollegaprof, men icke filosofie kandidatexamen och har i afseende på dessa lärares prof blifvit stadgadt, att det skall för den, som icke aflagt sist nämnda examen, omfatta alla de läroämnen, som utgöra föremål för undervisning i tredje klassen af rikets allmänna läroverk.

Undervisningsskyldigheten för samtliga ämneslärare vid dessa läroanstalter är bestämd till 30 timmar i veckan.

Folkskolelärareseminarierna.

Sedan Eders Kongl. Maj:t, på grund af Rikets ständers underdåniga framställning beträffande folkskolelärareseminarierna i riket, under den 22

April 1864 förordnat, att 6 seminarier för manliga och 2 för qvinliga elever skulle af de förut i hvarje stift befintliga bibehållas och försedda med ökade lärarekrafter träda i utvidgad verksamhet, hafva ett seminarium för manliga och trenne för qvinliga elever tillkommit, hvadan för närvarande seminariernas antal utgör 12. Undervisningen bestrides vid de af dessa läroanstalter, som äro afsedda för manliga elever, af rektor och adjunkter; vid de för qvinliga elever afsedda af rektor, adjunkter och lärarinnor. Dessutom äro vid hvarje seminarium anstälde fyra öfningslärare, nämligen i musik och sång, i teckning, i gymnastik samt i trädgårdsskötsel och trädplantering. Antalet lärare vid rikets seminarier utgör för närvarande 12 rektorer, 52 adjunkter och lärarinnor, 12 öfningslärare i hvardera af de ofvan anförda ämnena (Bil. *B* och *C*).

Hvad kompetensvilkoren för anställning såsom rektor eller adjunkt vid seminarium angår, föreskrifves i Kongl. kungörelsen af den 2 September 1873, att rektor bör hafva undergått filosofie kandidatexamen och äga en under föregående pedagogisk verksamhet bepröfvad undervisningsskicklighet och att adjunkt bör antingen hafva aflagt sistnämnda examen eller ock examen inför teologisk fakultet samt hafva med goda vitsord under minst ett år tjenstgjort vid offentligt elementarläroverk eller seminarium samt inför det konsistorium, under hvilket seminariet lyder, hafva aflagt godkänt praktiskt undervisningsprof; Kongl. Maj:t dock förbehållet att vid förekommande fall från något af dessa vilkor meddela befrielse. Lärarinna, som söker mot adjunktstjenst svarande befattning, bör förete fullständigt afgangsbetyg från offentligt seminarium eller deremot svarande vitsord och derjemte styrka väl fullgjord tjenstgöring vid folkskola under minst ett år samt aflägga praktiskt undervisningsprof såsom för adjunkt vid seminarium är stadgadt. Beträffande behörighetsvilkoren för anställning såsom öfningslärare vid folkskololärareseminarium föreskrifves blott vitsord om skicklighet och förmåga att i ämnet undervisa.

I afseende på dessa lärares undervisningsskyldighet stadgar nådiga reglementet af den 1 December 1865, att rektor skall undervisa 12 till 18 timmar i veckan; adjunkt 24 till 30 timmar; läraren i musik och sång 12 till 16 timmar; läraren i teckning, hvilken äfven bör, då förhållandena sådant medgifva, biträda vid undervisningen i välskrifning, 8 till 10 timmar; läraren i gymnastik likaledes 8 till 10 timmar, samt läraren i trädgårds-

skötsel och trädplantering under den tid af året, som dertill erbjuder tillfälle, 6 till 8 timmar i veckan, hvarjemte, der seminarie-trädgård finnes, sistnämnde lärare bör åt den samma egna nödig tillsyn.

*Seminarium
för bildande
af lärarinnor.*

Sedan Rikets ständer vid riksdagen 1859—60 beslutit inrättandet af ett högre seminarium för bildande af lärarinnor, trädde ett sådant i verksamhet den 1 Oktober 1861. Genom nådigt bref af den 6 Augusti 1864 fastställde Eders Kongl. Maj:t ett af direktionen för i fråga varande seminarium afgifvet förslag till utgiftsstat för läroverket, enligt hvilket vid det samma skulle finnas, utom studierektor och föreståndarinna, 5 lektorer och 1 adjunkt samt 3 ordinarie lärarinnor. Häruti skedde vid föreståndarinnans afskedstagande 1868 genom Kongl. brefvet af den 4 Juni nämnde år den förändring, att, i stället för studierektor och föreståndarinna, vid seminarium anställdes en rektor och två biträdande föreståndarinnor, en för seminariet och en för den med detsamma förenade normalskolan, hvilka skulle hafva ansvaret och tillsynen öfver båda läroverken. Denna anordning var till en början bestämd att gälla tvenne år, men efter denna tids förlopp blef den af Eders Kongl. Maj:t, på derom af direktionen gjord underdånig hemställan, genom nådiga brefvet af den 16 September 1870 definitivt faststeld, hvadan seminariets å stat uppförda lärarepersonal för närvarande utgör 1 rektor, 2 biträdande föreståndarinnor, 4 lektorer, 1 adjunkt och 2 lärarinnor.

Lärarnes undervisningsskyldighet, kompetensvilkor och prof för erhållande af anställning vid detta seminarium äro enahanda, som för motsvarande tjenstebefattningar vid de allmänna läroverken, dock med rätt för direktionen att till lärare *kalla* någon af den samma för skicklighet känd person.

*Löneförhållandena vid
a) de allmänna
läroverken.*

Den lönereglering, som af Rikets ständer vid 1856—58 årens riksdag beslöts, utgör grunden för de nuvarande löneförhållandena vid rikets allmänna läroverk. Enligt då af riksdagen fattadt och af Eders Kongl. Maj:t gilladt beslut bestämdes, att rektor vid högre läroverk skulle upp bära en lön af 4,000 riksdaler riksmünt, med vilkor att han ej fick inne hafva prebende; att rektor vid å reallinien fullständigt läroverk skulle i lön upp bära 3,500 rdr rmt; vid femklassiga läroverk 3,000 rdr; vid treklassiga 2,500 rdr samt vid tvåklassiga 2,000 rdr rmt, med rättighet för sistnämnde läroverks rektorer att efter 15 års väl vitsordad tjenstgöring, räknadt från början af kalenderåret näst efter det, då fullmagt första

gången erhöles såsom ordinarie lärare, uppflyttas till en förhöjd lön af 2,500 rdr rmt.

I afseende på öfrige ämneslärares aflöning bestämdes fyra lönegrader och att det belopp, hvarmed en högre lönegrad öfversköte närmast lägre, skulle utgöra 500 rdr; att lägsta lönen för en lektor skulle blifva 2,000 rdr och för en adjunkt eller kollega 1,000 rdr; att uppflyttning från lägre till högre lönegrad skulle ske efter 5 års väl vitsordad tjenstgöring. Grunderna för uppflyttning i högre lönegrad blef alltså hvarje lärares tjenstgöringstid, då den var för nit och skicklighet vitsordad, i olikhet med hvad förut var händelsen, då ett bestämdt antal löner till olika belopp var anslaget vid hvarje läroverk och åtnjutandet af en högre lön var beroende på äldre lärares afgang.

De nu angifne grunderna för aflöningsförhållandena vid de allmänna läroverken hafva förblifvit oförändrade, endast lönebeloppen hafva i någon mån förändrats. Så tillades genom Kongl. cirkuläret af den 11 December 1863 för lektorer och adjunkter eller kolleger en lönegrad, så att de förre derefter kunde efter 20 års tjenstgöring uppnå en lön af 4,000 rdr rmt och de senare efter enahanda tid 3,000 rdr; derjemte föreskref samma cirkulär, att rektorer vid de fullständiga högre läroverken skulle efter 10 års tjenstgöring erhålla 500 rdrs tillökning i förut bestämda lön och att rektorer vid treklassiga läroverk skulle efter 15 och vid tvåklassiga efter 20 års tjenstgöring i egenskap af ordinarie lärare uppbära ett lönebelopp lika med högsta kollegalönen. Genom ett Kongl. bref af samma dag bestämdes en lönetillökning af 500 rdr för rektorerna vid de femklassiga läroverken i Stockholm, hvarigenom dessa erhöles en lön af 3,500 rdr. Samma lönetillökning tillkom äfven rektorerna vid de femklassiga läroverken utom Stockholm genom Kongl. brefvet af den 29 Juni 1866, dock först efter 10 års tjenstgöring såsom rektorer.

Sedan i anledning af de stegrade lefnadskostnaderna en löneförbättring för lärarne ansetts nödvändig, förhöjdes samtliga rektorers och ämneslärares löner enligt Kongl. cirkuläret af den 20 Maj 1874 med ett belopp af 500 kronor, dock med vilkor att de lärare, som enligt då gällande stat voro berättigade till ersättning för indelt lön, icke finge tillträda denna löneförhöjning med mindre de frånträdde sin rätt till nämnde ersättning, hvarigenom löneförhöjningen icke för alla steg till nämnde belopp och på

några ställen icke ens motsvarade de förmåner, som den indelta lönen gaf, hvarföre ock lärarne vid vissa läroverk ännu icke funnit med sin fördel öfverensstämmande att begagna sig af denna löneförbättring.

Vid 1874 års riksdag beslöts derjemte, att rektorerna vid de endast å reallinien fullständiga läroverken skulle åtnjuta lön till samma belopp, som för rektorer vid öfriga fullständiga läroverk var fastställt.

Sammanfattar man hvad nu blifvit anfördt med afseende å löneförmånerna vid de allmänna läroverken, befinnes alltså: en rektor vid de högre allmänna läroverken åtnjuta en lön af 4,500 kronor och efter 10 års tjenstgöring såsom rektor 5,000 kronor; vid de femklassiga läroverken i Stockholm 4,000 kronor; vid öfriga femklassiga läroverk 3,500 kronor och efter 10 års tjenstgöring såsom rektor 4,000 kronor; en rektor vid de treklassiga läroverken 3,000 kronor och efter 15 års tjenstgöring i egenkap af ordinarie lärare 3,500 kronor; samt att för lektorer och adjunkter eller kolleger 5 lönegrader finnas; att hvarje lönegrad med 500 kronor öfverskjuter närmast lägre lönegrad och att lägsta lektorslönen är 2,500 kronor, högsta 4,500 kronor efter 20 års tjenstgöring; lägsta adjunkts- eller kollegalönen 1,500 kronor och högsta efter 20 års tjenstgöring 3,500 kronor.

Beträffande de s. k. öfningslärares löneförmåner beslöts vid 1856—58 årens riksdag och gillades af Eders Kongl. Maj:t, att dessa lärare skulle vid de högre läroverken hafva i lön 500 rdr rmt; efter 5 års väl vitsordad tjenstgöring 750 rdr och efter 10 års sådan tjenstgöring 1,000 rdr rmt; hvarjemte till Eders Kongl. Maj:ts disposition för de lägre läroverken ställdes en summa af 9,000 rdr att användas till arvoden åt gymnastiklärare samt 10,000 rdr till arvoden åt lärare i musik och sång samt i teckning, allt i den mån skicklige lärare i omförmälde ämnen hunne bildas. När sedan vapenöfningar infördes vid läroverken och i öfrigt kroppsöfningarne derstädes skulle komma att erhålla ökad utsträckning, bestämdes genom nådiga cirkuläret af den 11 December 1863, att arvodet till gymnastiklärarne vid de högre å båda linierna fullständiga läroverken skulle utgå med 800 rdr och till de vid de endast å reallinien fullständiga läroverken med 600 rdr med förhöjning efter 10 års tjenstgöring för de förre till 1,200 rdr och för de senare till 900 rdr. Derjemte föreskrefs, att arvoden åt gymnastiklärarne vid de femklassiga läroverken skulle utgå med 500

rdr årligen och vid de tre- och tvåklassiga med 300 rdr. Arvodena för lärarne i musik och sång samt i teckning skulle deremot utgå med samma belopp som förut. Från och med år 1874 medgåfvos öfningslärarne vid de endast å reallinien fullständiga läroverken samma löneförmåner, som vid öfriga högre läroverk. Genom den på Eders Kongl. Maj:ts förslag af 1874 års riksdag beslutade löneförbättringen bestämdes enligt Kongl. cirkuläret af den 29 Maj nyssnämnde år för öfningslärarne vid samtliga högre allmänna läroverk, att lönegraderna för lärarne i musik och sång samt i teckning skulle blifva 750 kronor, 1,000 kronor och 1,250 kronor; för lärarne i gymnastik 1,000 kr., 1,250 kr. och 1,500 kr. med rätt till uppflyttning från lägre till närmast högre lönegrad efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring; att lärarne i musik och sång samt i teckning vid de femklassiga läroverken skulle erhålla i årligt arvode 450 kr. och vid de treklassiga 300 kronor; att gymnastiklärarnes arvoden vid femklassiga läroverk skulle höjas med 100 kronor. I dessa löneförhållanden har till följd af riksdagens beslut 1878 den förändring inträdt, beträffande lärarne i teckning, att lönerna för dessa från och med innevarande år utgå med samma belopp, som för gymnastiklärarne är fastställdt, så att lönegraderna för teckningslärarne vid högre läroverk äro 1,000 kr., 1,250 kr. och 1,500 kr. med enahanda rätt till uppflyttning i högre lönegrad, som för gymnastiklärarne är stadgadt; vid de femklassiga läroverken åtnjuta teckningslärarne ett årligt arvode af 600 kr. och vid de treklassiga af 300 kr.; alla dessa löner och arvoden beräknade för tjänstgöring ett visst föreskrifvet antal timmar i hvarje vecka, som vid de högre läroverken blifvit bestämdt till 15, vid de femklassiga till 8 och vid de treklassiga till 5 timmar; dessutom äro lärarne pligtige att åtaga sig extra tjänstgöring till ett bestämdt antal timmar i veckan mot ersättning af 75 kr. för helt läsår för hvarje sådan timme åt lärarne vid de fem- och treklassiga samt åt lärarne i första och andra lönegraden vid de högre läroverken, men af 100 kr. åt lärarne i högsta lönegraden vid sistnämnda läroverk.

Sammanfattar man de nu gällande bestämmelserna om öfningslärarnes löneförmåner, så finnas de vid de högre läroverken vara för musikalärare 3 lönegrader å kr. 700, 1,000 och 1,250; för tecknings- och gymnastiklärarne likaledes 3 lönegrader å kr. 1,000, 1,250 och 1,500; vid de femklassiga läroverken för musikalärare ett årligt arvode af 450 kr. och

för tecknings- och gymnastiklärare 600 kr. samt vid de treklassiga läroverken för samtliga öfningslärarne ett arvode af 300 kr. årligen.

b) *vid pedagogierna.*

Beträffande rektorers och kollegers löneförmåner vid de tvåklassiga pedagogierna bestämdes dessa lika med motsvarande lärarens vid de tvåklassiga elementarläroverken, så att rektor enligt Kongl. cirkuläret af den 22 November 1861 skulle bekomma en lön af 2,000 rdr och efter 15 års tjänstgöring, räknadt från kalenderåret näst efter det, då fullmagt första gången erhöles såsom ordinarie lärare, 2,500 rdr rmt samt kollega 1,000 rdr årligen med rätt till löneförhöjning på samma sätt, som för adjunkter och kolleger vid elementarläroverken var stadgadt. När sedermera vid riksdagen 1862—63 en ny lönegrad tillades elementarläroverkens lärare, stadgades genom Kongl. cirkuläret af den 11 December 1863, att rektorer och kolleger vid nu i fråga varande läroanstalter skulle komma i åtnjutande af denna lönegrad efter 20 års tjänstgöring. Enligt Kongl. cirkuläret af den 29 Maj 1874 ökades lönebeloppen med 500 kr. i hvarje lönegrad, hvadan alltså för rektorer vid tvåklassiga pedagogier för närvarande finnas tre lönegrader å kr. 2,500, 3,000 och 3,500 med uppflyttningsrätt till andra lönegraden efter 15 år och till den tredje efter 20 års tjänstgöring, tiden härför räknad på sätt ofvan anförts; kollegalönerna utgå till samma belopp och efter samma grunder, som för de allmänna läroverkens adjunkter och kolleger.

Af öfningslärare finnas vid dessa läroanstalter musik- och gymnastiklärare med årligt arvode för de förre af 200 kr. och för de senare af 300 kr.

Lärarne vid de enklassiga pedagogierna tillades genom Kongl. brefvet af den 22 November 1861 en lön af 1,000 rdr utan uppflyttningsrätt i högre lönegrad och genom Kongl. cirkuläret af den 29 Maj 1874 ökades denna lön med 500 kr., så att dessa lärare för närvarande uppbära en lön af 1,500 kr. utan bemälde uppflyttningsrätt.

c) *vid folkskolelärareseminarierna.*

Angående de vid folkskolelärareseminarierna anstälde rektorers och adjunkters löneförhållanden bestämdes vid dessa läroverks år 1864 beslutade omreglering, att rektor skulle ega att uppbära en årlig lön af 3,000 rdr rmt med rätt att för hvart femte år uppbära ett lönetillägg af 500 rdr, till dess att löneu uppginge till 4,000 rdr; på samma gång bestämdes adjunktslönen till 1,000 rdr med enahanda rätt för innehafvaren till löne-

förhöjning, som för adjunkt vid allmänna läroverken. Denna seminarie-lärares likställdhet i afseende på löneförhållanden med allmänna läroverkens lärare har alltsedan bibehållits, hvadan ock de förre kommo i åtnjutande af den löneförbättring, som genom Kongl. Cirkuläret af den 29 Maj 1874 tillades de senare.

Löneförmånerna vid folkskolelärareseminarierna äro alltså för närvarande för rektorer 3 lönegrader à kr. 3,500, 4,000 och 4,500; för adjunkter och med dem likställda lärarinnor såsom för adjunkt vid de allmänna läroverken.

Af vid folkskolelärareseminarierna anstälde öfningslärare åtnjuta musikkäraren en årlig lön af 750 kr., gymnastikläraren 500 kr. och teckningsläraren, som i medeltal undervisar 12 timmar i veckan, enligt beslut vid 1878 års riksdag, en lön af 800 kr. årligen med 2 lönetillägg à 200 kr., att tillträda: det första efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring.

Vid inrättandet af seminariet för bildande af lärarinnor bestämdes, att ^{d) vid seminariet för bildande af lärarinnor.} lönerna för de vid detsamma anstälde lärarne skulle utgå med enahanda belopp, som för motsvarande lärare vid elementarläroverken. Men i afseende på löneförmånerna förefans den skilnad, att seminariets lärare icke egde samma rätt till löneförhöjning och tjänsteårsberäkning som elementarläroverkens lärare, förrän 1871 års riksdag biföll Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition om likställdhet för de förre i berörde afseenden. Samma rätt till löneförhöjning har riksdagen 1878 på Eders Kongl. Maj:ts nådiga förslag tilldelat de vid i frågavarande läroverk anställda lärarinnor, hvadan deras löneförmåner i allt äro lika med adjunkts vid elementarläroverken.

Efter denna framställning af läroverkens nuvarande organisation och löneförhållandena vid desamma få komiterade öfvergå till en närmare utredning af de omständigheter, som synts dem böra tagas i betraktande vid fullgörandet af det dem nådigst lemnade uppdraget.

Då fråga väckes om löneförbättring för statens tjänstemän, synes det komiterade, som om — för att bedöma rättmätigheten af en sådan anhållan — utrönas bör, huruvida aflöningen står i ett riktigt förhållande ej mindre till den tid och de kostnader, som uppfyllandet af de för tjänstens erhållande föreskrifna kompetensvilkoren fordrar, än ock till de gängse lefnadskostnaderna och till det arbete, som af tjänstemannen kräves; äfvensom att utsigterna till befordran böra tagas i betraktande.

Studiitid, medelålder vid befordran m. m. vid de allmänna läroverken.

Hvad då först angår den tid, som fordras i och för uppfyllandet af kompetensvilkoren för anställning såsom ämneslärare vid rikets allmänna läroverk, så gifva de beräkningar (Bil. *D.* och *E.*), som komiterade med ledning af från läroverken infordrade uppgifter deröfver gjort, vid handen, att, då medelåldern vid studentexamens afläggande för nuvarande ämneslärare är 19,3 år, studiitiden för adjunkt eller kollega, som aflagt filosofie kandidatexamen efter äldre stadga än den af år 1870^{*)}, i medeltal utgjort 7,3 år. Det föreskrifna profäret upptager en tid af ett år, hvadan alltså, innan verksamheten vid läroverken kan taga sin början, en ålder af nära 28 år uppnåtts. Lika lång som för adjunkt eller kollega har förberedelse tiden varit för de nuvarande lektorerna. Af senast anförda bilagor framgår, att de i medeltal aflagt sin examen på 6,8 år; lägges dertill profäret samt minst $\frac{1}{2}$ år i och för gradual-afhandlingens författande, så hafva äfven de vid inträdet i skolans tjänst uppnått nyssnämnde ålder. Den unge mannen ingår nu som extra ordinarie vid ett läroverk; enligt hvad erfarenheten visar hafva de nuvarande lektorerna i denna egenskap tjänstgjort i medeltal 3,7 terminer; adjunkterna och kollegerna 5,3 terminer; de ordinarie ämneslärarne i allmänhet 4,8 terminer. Af anförda bilagor framgår derjemte, att, innan befordran till ordinarie tjänst erhållits, de nuvarande adjunkterna och kollegerna uppnått en medelålder af 30,7 år, lektorerna 33,5 år samt ämneslärare i allmänhet 31,5 år. Derigenom att hälften af de nuvarande lektorerna tjänstgjort såsom ordinarie adjunkter i medeltal 6 år, hvilket för samtliga lektorer gifver ett medeltal af 3 år, erhåller lektorernas ofvan angifna ålder vid befordran sin förklaring. På senare tid har befordran till adjunkt eller kollega gått saktare, såsom synes dels deraf, att medelåldern för de under sista femårsperioden befordrade stigit till 31,2 år samt för ämneslärare i allmänhet till 31,8 år, dels deraf att nuvarande extra ordinarie lärare, hvilkas medelålder vid studentexamens afläggande utgör 20,3 år och hvilka använt i medeltal 8,4 år på afläggande af föreskrifven examen, redan uppnått en medelålder af 31,9 år, således högre än medelåldern vid befordran för nuvarande adjunkter eller kolleger och ämneslärare i allmänhet.

Undersöker man, huru stor procent af nuvarande ordinarie lärareantal genomgått det år 1865 såsom alternativt kompetens-villkor föreskrifna prof-

^{*)} Enligt 1870 års stadga hafva blott 2 ordinarie kolleger aflagt filosofie kandidatexamen med en studiitid af i medeltal 4,5 år.

året, så visar sig enligt bilagan *E*, att af nuvarande lektorer 14,4 procent samt af adjunkter och kolleger 21,1 procent genomgått det samma. Men tager man, såsom riktigast synes vara, blott hänsyn till dem, som befordrats till ordinarie lärare under de båda senaste femårsperioderna, så visar sig, att under åren 1868—72 af lektorerna 36,6 procent och af adjunkterna och kollegerna 40,0 procent samt under åren 1873— $\frac{1}{6}$ 1878 af de förre 56,3 procent och af de senare 65,4 procent genomgått proföret, hvilket således alltmere börjat anses nödvändigt för befordran.

Jemför man med hvad nu anförts om den tid, som kompetensvilkorens uppfyllande för lärarebeställnings erhållande tager i anspråk, den tid, som i allmänhet åtgår för afläggande af de akademiska examina, hvilka fordras för inträde i statens embetsverk eller kyrkans tjänst, så visar sig förberedsetiden för lärarne vid allmänna läroverken så väl som ock, enligt hvad här nedan synes, för lärarne vid öfriga af komiterade behandlade läroanstalter längre än för andra tjänstemän — läkarne undantagne.

Angående de lärare, som, utan att hafva uppfyllt föreskrifna kompetensvilkor, befordrats till ordinarie tjänst på grund af erhållen nådig befrielse från dessa vilkor, framgår af bilagan *E*, att de tjänstgjort en betydligt längre tid såsom extra ordinarie lärare än de öfrige. Det visar sig nämligen, att extra tjänstgöringstiden för oexaminerad lärare, som befordrats till lektor, utgjort i medeltal 11,4 terminer och för de till adjunkt eller kollega befordrade 10,3 terminer, i medeltal för ordinarie lärare 10,4 terminer.

Antalet ordinarie från kompetensvilkoren befriade lärare utgör i procent af hela lärareantalet: lektorer 2,5 procent och adjunkter eller kolleger 23,1 procent, ämneslärare i allmänhet 17,4 procent. På senare tid har befordran af dylika lärare varit i aftagande, hvilket framgår deraf, att, då under perioden 1868—72 ingen från kompetensvilkoren befriad lärare befordrats till lektor, men till adjunkt eller kollega 26,2 procent af samtliga under denna tid befordrade adjunkter eller kolleger, hvilket för ämneslärare i allmänhet utgör 20,3 procent af samtliga under perioden befordrade lärare, så har under perioden 1873— $\frac{1}{6}$ 1878 en från kompetensvilkoren befriad lärare befordrats till lektor, d. v. s. 3 procent af samtliga under perioden befordrade lektorer och till adjunkt eller kollega 16,5 procent af samtliga under perioden befordrade adjunkter eller kolleger, hvilket för ämneslärare i allmänhet utgör 13,1 procent af samtliga under perioden befordrade lärare.

b) *vissa pedagogier.*

Gör man enahanda beräkning för de öfriga läroanstalter, som äro föremål för komiterades behandling, så visar sig enligt bilagan *D*, hvad de tvåklassiga pedagogierna vidkommer, att lärarnes medelålder vid studentexamens afläggande utgör 19,2 år; att studietiden för dem, som aflagt filosofie kandidatexamen, varit 7,6 år; att de nuvarande ordinarie lärarne före sin befordran tjenstgjort såsom extra ordinarie lärare i medeltal 4,4 terminer; att profår blifvit genomgånget af 14,3 procent af samtliga vid dessa läroverk anstälde ordinarie lärare; att medelåldern vid befordran för samtliga lärare utgjort 30,6 år; att de från kompetensvilkoren befriade ordinarie lärarne, som utgöra 28,6 procent af hela lärareantalet vid dessa läroanstalter, tjenstgjort såsom extra ordinarie lärare i medeltal 9,4 terminer.

c) *Folkskolelärare-seminarierna.*

Beträffande folkskolelärare-seminarierna framgår af bilagorna *D* och *E*, att lärarnes medelålder vid studentexamens afläggande utgör 20,6 år; att studietiden för filosofie kandidatexamens afläggande i medeltal varit 7,9 år; att extra tjenstgöringstiden utgjort 4,2 terminer; att 25 procent af lärareantalet genomgått profår; att medelåldern vid befordran till rektor utgjort 39,2 år samt till adjunkt 30,5 år; att de från kompetensvilkoren befriade ordinarie lärarne utgöra i procent af hela det vid folkskolelärareseminarierna anställda lärareantalet för rektorerna 27,3 procent och för adjunkterna 33,3 procent; att dessa lärare tjenstgjort såsom extra ordinarie lärare: rektorerna 5,0 terminer och adjunkterna 6,0 terminer; att nuvarande extra ordinarie lärares medelålder utgör 29,4 år.

d) *Seminarier för bildande af lärarinnor.*

Angående seminarier för bildande af lärarinnor hänvisas till bilagan *D*, emedan det vid detsamma anställda antalet lärare är för ringa att lämpa sig för procentberäkning.

Utsigter till befordran.

Hvad beträffar utsigterna till befordran inom de allmänna läroverken, så äro de ganska ringa: de gjorda beräkningarna visa, att blott $\frac{1}{7}$ af lektorerna kan hoppas blifva för någon tid förordnad till rektorer vid de högre läroverken och att endast $\frac{1}{6}$ af adjunkterna eller kollegerna kan beräkna befordran till lektorer, ett förhållande som väl utan tvifvel varit orsak till det nuvarande aflönings sättet vid läroverken med de många lönetilläggen. Af de nuvarande lektorerna, hvilka tjenstgjort såsom ordinarie adjunkter eller kolleger, befunno sig vid tiden för deras befordran till lektorer 58 i första lönegraden, 27 i andra, 9 i tredje, 5 i fjerde och 1 i den femte, hvaraf synes, att befordran för en äldre adjunkt sker högst sällan. Denna

ringa utsigt till befordran höjes ej synnerligen mycket derigenom, att omkring $\frac{1}{20}$ af adjunkterna eller kollegerna kan påräkna befordran till rektorer vid de femklassiga läroverken och $\frac{1}{24}$ till enahanda befattning vid de treklassiga, särdeles som en rektorsbeställning i synnerhet vid de sist nämnde läroverken i ekonomiskt afscende är föga förmånligare än en adjunktsbefattning. Jemför man härmed den utsigt till befordran och i följd deraf till en förbättrad ekonomisk ställning, som de kunna påräkna, hvilka efter aflagd juridisk examen inträda i det allmännas tjänst, så visar den sig för dem vara i betydlig mån större än skolmannens. Detta framgår redan deraf, att, då skolmannen i regel är inskränkt till befordran inom läroverken, i synnerhet som befordran till kyrkliga embeten numera sällan kommer i fråga, de förre kunna vinna anställning vid landets alla både högre och lägre domstolar, i alla centrala embetsverk och styrelser samt äro kompetente till landstatens alla tjänster. Att de ekonomiska förmåner, hvilka de i följd häraf kunna hoppas komma i åtnjutande af, i väsentlig mån äro bättre än lärarens, visar sig vid en granskning af de senast fastställda aflöningsstaterna (Bil. F.) Dervid framgår bland annat, att lägsta gradens tjänstemän i en departementsexpedition, i hvilken aflagd kansliexamen bereder inträde, hafva vid tjänstens tillträdande en årlig inkomst af 4,000 kr., efter 5 års tjänstgöring 4,500 kr. och efter 10 års tjänstgöring 5,000 kr.; att lägsta gradens tjänstemän i en styrelse eller centralt embetsverk hafva vid tjänstens tillträdande en inkomst af 3,000 kr. årligen samt tvenne ålderstillägg à 500 kr. hvardera, att tillträda: det första efter 5 och det senare efter 10 års tjänstgöring; andra gradens tjänstemän vid tillträdet 4,500 kr. och med 2 ålderstillägg à 500 kr. hvardera, efter 5 och 10 års tjänstgöring, 5,500 kr. Hvad landstatens tjänstemän vidkommer, så hafva länsnotarier och länsbokhållare, hvilka: de förre vid en medelålder af 30,7 år och de senare af 33,4 år tillträda sina befattningar, i de 16 större länen vid tillträdet 2,500 kr. och efter 10 års tjänstgöring 3,000 kr. samt i de 8 mindre länen vid tillträdet 2,000 kr. och efter 10 års tjänstgöring 2,500 kr.; landssekreterare och landskamrerare hafva i 8 län vid tillträdet 6,900 kr. och efter 5 års tjänstgöring 7,500 kr.; i 8 län 6,400 kr. och efter 5 år 7,000 kr. samt i 8 län 5,900 kr. och efter 5 års tjänstgöring 6,500 kr. En kronofogde, som vid en medelålder af 37,8 år tillträder sin tjänst, åtnjuter

en årlig inkomst af 4,000 kr. och efter 10 års tjenstgöring 4,500 kr. utom 300 kr. i expensmedel.

Om slutligen för jemförelsens skull man undersöker löneförhållandena och utsigterna till befordran vid ett sådant verk som tullverket, deri inträde lemnas utan någon aflagd akademisk examen, så visar sig, att en kammarskrifvare hvilken vid en medelålder af 33,6 år tillträder sin tjenst, har efter 10 års tjenstgöring i medeltal en lön af 2,930 kr.; att inom denna tjenstegrad 31 platser af 37 finnas med högre lön än medellönen och att högsta lönen inom graden är 3,000 kr.; att kontrollörerna, som vid en medelålder af 42,4 år tillträda sin tjenst, hafva efter 10 års tjenstgöring i medeltal en lön af 4,531 kr.; att 13 tjenster af 33 finnas inom graden med högre aflöning än medellönen och att högsta lönen är 6,000 kr.; att tullförvaltaren, som vid en medelålder af 43,8 år tillträda sin tjenst, hafva efter 10 års tjenstgöring i medeltal en lön af 5,234 kr.; att 15 platser af 45 finnas inom graden med högre lön än medellönen samt att högsta lönen inom graden är 7,000 kr.**) Allt detta ådagalägger, att inom tullverket utsigterna till en anständig bergning vid icke allt för hög ålder för den duglige tjenstemannen icke äro ringa.

*Jemförelse
mellan elemen-
tarlärares
och vissa
andra tjenste-
mäns löner.*

Då nu för flertalet af elementarlärarne, nämligen för lektorerna, adjunkterna och kollegerna, fem särskilda lönegrader äro bestämda, möter det svårighet, att omedelbart jemföra de för dessa utgående löner med dem, som komma de i det föregående omförmälde embets- och tjenstemännen till del. Det har derföre synts komiterade lämpligt att undersöka, hvilka lönebelopp elementarlärares löneförmåner motsvara, om dessa senare, i stället för att vara bestämda till fem lönegrader, utginge i en lön med två ålders-tillägg à 500 kr. efter 5 och 10 års tjenstgöring. Det visar sig då, att *lektors nuvarande löneförmåner motsvara ej fullt 2,800 kr. med två ålderstillägg à 500 kronor hvardera, det ena efter 5, det andra efter 10 års tjenstgöring samt att adjunkts eller kollegas nuvarande löneförmåner motsvara ej fullt 1,800 kr. med likaledes tvenne ålderstillägg à 500 kr. hvardera.****)

*) Dessa beräkningar äro gjorda med ledning af statskalendern och efter tullverkets normalstat för år 1876, tryckt i matrikel öfver tullverkets embets- och tjenstemän 1875.

**) Beräkningen är gjord med ledning af de lifrätetabeller, som äro utgifna på föranstaltande af Kongl. Justitie-departementet: för lektorerna efter formeln:

$$y N_x + 500 (N_{x+5} + N_{x+10}) - \frac{20}{105} (y + 1000) \cdot N_{x+34} = (2500) N_x + 500 (N_{x+5} + N_{x+10} + N_{x+15} +$$

För att ännu åskådligare framställa förhållandet mellan elementarlärarnes och öfrige tjenstemäns löneförmåner hafva komiterade uppställt å andra sidan stående tabell:

+ N_{x+20}) — $900 N_{x+34}$; då $x = 34$ (åldern vid befordran) och en pension af 80 procent af lönen erhålles vid fylda 68 år.

Lönen i första lönegraden befinnes då vara:

$$y = 2,756 \text{ kronor;}$$

samt för kollegerna och adjunkterna efter formeln:

$z N_x + 500 (N_{x+5} + N_{x+10}) = 1500 N_x + 500 (N_{x+5} + N_{x+10} + N_{x+15} + N_{x+20}) - 500 N_{x+31}$; då $x = 31$ (åldern vid befordran) och en pension af 3,000 kronor erhålles vid fylda 68 år, i händelse lönen i högsta lönegraden öfverstigit detta belopp.

Lönen i första lönegraden befinnes då vara:

$$z = 1,762 \text{ kronor.}$$

Jemförelse mellan elementarlärarnes och

	Hofrätts-Assessor.			Andra gradens tjänsteman.			Tullförvaltare per medium.			Kansli-sekreterare.		
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
Rektor vid högre läroverk	— 800	— 1,300	— 800	0	— 500	— 500	+ 244	— 245	— 234	+ 500	0	0
Rektor vid femklassiga läroverk	— 1,800	— 2,300	— 1,800	— 1,000	— 1,500	— 1,500	— 756	— 1,245	— 1,234	— 500	— 1,000	— 1,000
Lektor	— 2,500	— 2,500	— 2,000	— 1,700	— 1,700	— 1,700	— 1,456	— 1,445	— 1,434	— 1,200	— 1,200	— 1,200
Adjunkt eller Kollega.	— 3,500	— 3,500	— 3,000	— 2,700	— 2,700	— 2,700	— 2,456	— 2,445	— 2,434	— 2,200	— 2,200	— 2,200

Ann. 1. Siffertalen i de särskilda kolumnerna angifva det antal kronor, hvarmed elementarlärarnes löner öfver-

Ann. 2. I de med 1 betecknade vertikalkolumnerna angifves, huru förhållandet visar sig under första femårs-gifves förhållandet sådant det är från och med elfte året efter tillträdet till ifrågavarande tjänste-

Vill man nu sammanställa dessa siffror, så kunna åtskilliga slutsatser dragas. Först och främst visar det sig, att, då afseende ej fästes dervid att samtliga rektorer hafva fri bostad eller hyresersättning, en rektors vid högre läroverk löneförmåner, hvilka äro de högsta en skolman kan hoppas uppnå, äro närmast lika med löneförmånerna för en lägsta gradens tjänsteman i en departementsexpedition eller med en medelmåttigt aflönad tullförvaltares, men mindre än för de bättre aflönade tullkontrollörerna; att rektorer vid de femklassiga läroverken i afseende på löneförmåner närmast kunna likställas med lägsta gradens tjänstemän i ett centralt embetsverk eller en styrelse; att en lektors lön är 700 kr. till 1,200 kr. mindre än en kronofogdes; 200 kr. mindre än en första gradens tjänstemans i en styrelse eller centralt embetsverk; omkring 750 kr. mindre än en medelmåttigt aflönad tullkontrollörs. Jemför man vidare en lektors lön med en kansli-sekreterares, så visar sig den förra understiga den senare med 1,200 kr. och vill man jemföra en lektors lön med en hofrättsassessors, hvilken blott 3 år senare tillträder sin befattning och med ganska säker utsigt till vidare befordran, så visar sig den förra understiga den senare med mer än 2,000 kr.

Jemför man en adjunkts eller kollegas lön med den, som tillkommer en kronofogde, hvilken 6 år senare tillträder sin tjänst, så visar sig den

vissa andra embets- och tjänstemäns löner.

Tullkontrollör per medium.			Kronofogde.			Första gradens tjänsteman.			Läns-notarie, Länsbokhållare i 16 län.			Kammarskrifvare i Tullverket per medium.		
1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
+ 921	+ 445	+ 469	+ 500	+ 500	+ 500	+ 1,500	+ 1,000	+ 1,000	+ 2,000	+ 2,000	+ 2,000	+ 2,532	+ 2,051	+ 2,070
- 79	- 555	- 531	- 500	- 500	- 500	+ 500	0	0	+ 1,000	+ 1,000	+ 1,000	+ 1,532	+ 1,051	+ 1,070
- 779	- 755	- 731	- 1,200	- 700	- 700	- 200	- 200	- 200	+ 300	+ 800	+ 800	+ 832	+ 851	+ 870
- 1,779	- 1,755	- 1,731	- 2,200	- 1,700	- 1,700	- 1,200	- 1,200	- 1,200	- 700	- 200	- 200	- 168	- 149	- 130

stiga (+) eller understiga (-) de i tabellen upptagna embetsmännens löner. perioden; i de med 2 betecknade, hurudant förhållandet är under andra femårsperioden; i de med 3 betecknade anbefattning.

förra understiga den senare med 2,200 till 1,700 kr.; en första gradens tjänsteman, hvilken omkring 5 år senare än en adjunkt befordras, erhåller 1,200 kr. högre lön; en tullkontrollör i medeltal omkring 1,750 kr. högre lön o. s. v.

Ytterligare jämförelser synas komiterade öfverflödiga: de gjorda ådagalägga en alltför låg aflöning för läroverkens tjänstemän och detta med hänsyn så väl till vigten af deras embeten som ock med hänsyn till de kostnader, de måste underkasta sig för att blifva kompetente till sitt kalls utöfvande. Och då ju aflöningen bör stå i ett riktigt förhållande till nu anförda omständigheter, anse komiterade, om hänsyn endast tages till hvad nu anförts, att en löneförbättring för elementarlärarne är af rättvisan påkallad.

Man skulle möjligen kunna göra den invändningen, att, fastän lärarelönerna vid jämförelse med andra tjänstemäns visa sig lägre, det derföre ej vore gifvet, att de i och för sig voro otillräckliga för en nödtorftig bergning. För att ådagalägga haltlösheten af en sådan invändning hafva komiterade med ledning af infordrade uppgifter från magistraterna i de 31 städer, der högre allmänna läroverk finnas, på några de nödvändigaste

lefnadskostnader för en person i en elementarlärarens ställning, gjort följande beräkning med hänsyn till en ogift man (bil. G).

Till föda	i medeltal	872,35 kr.
» hyra för 1 rum	»	150,00 »
» utskylder	»	75,45 »
» ved och ljus	»	65,00 »
» städning	»	52,00 »
» elementarlärarnes enke- och pupillkassa		70,00 »

S:a kronor 1,284,80.

Bland dessa utgifter äro såsom synes flere icke upptagna, hvilka naturligtvis ock måste räknas till de aldru nödvändigaste, men hvilka komiterade icke kunnat beräkna af brist på officiella uppgifter, såsom t. ex. till kläder, tvätt, böcker, för att ej nämna premier för lifförsäkring, ränta och amortering å studiiskulder, hvarmed de fleste lärare äro betungade. Dessa alla utgifter skola nu bestridas med de 215 kr. och 20 öre, som återstå af 1,500 kr., d. v. s. af lägsta adjunkts- eller kollegalönen, hvilken det syntes komiterade lämpligt taga hänsyn till vid beräkningen, emedan för närvarande ej mindre än ett antal af 115 (23 procent) af de allmänna läroverkens adjunkter och kolleger befinner sig i nämnde lönegrad, och dessa lärare uppbära anförda lön från omkring 31 till omkring 36 års ålder. Det ligger i öppen dag, att äfven med den största hushållsaktighet en så beskaffad lön varder otillräcklig och ålägger sin innehafvare försäkelse af mycket, som räknas till en ganska anspråkslös bergning. Men är så fallet för den ogifte läraren, huru mycket mera då för den gifte? Och dock är det en allmänt hyst och ofta uttalad önskan, att läraren, för att rätt kunna uppfylla sitt kall såsom uppfostrare, bör vara familjefader.

Kongl. Direktionen öfver Nya elementarskolan har i sitt underdåniga utlåtande öfver lärarnes vid nämnda läroverk ansökan om löneförbättring gjort en beräkning öfver utgifterna för en nygift familj, hvilken beräkning vi exempelvis vilja anföra:

Till hyra af 4 rum och kök.....	kr.	600.
» mat à 100 kr. i månaden	»	1,200.
» lön åt tjenare	»	100.

Transport kr. 1,900.

	Transport kr. 1,900.
» kläder	» 500.
» läkare och välgörande ändamål	» 100.
» krono- och kommunalutskylder	» 150.
» böcker och nöjen.....	» 150.
» tillfälliga utgifter.....	» 200.
	S:a kr. 3,000,

ett lönebelopp, som en adjunkt eller kollega först vid 46 års ålder och en lektor vid 39 år uppnår. Vid denna beräkning anmärker Kongl. Direktionen, att »hyran är upptagen till ett så ringa belopp, att det endast i de mindre landsortsstäderna torde motsvaras af verkligheten, hvarjemte det är tydligt, att, om familjen ökas, utgifterna för barnens uppfostran och vård måste högst betydligt öka lefnadskostnaderna». Om således obestriddigt är, att elementarlärarnes löner äro otillräckliga, så synas de nödsakade att förskaffa sig hvad som fattas antingen genom skuldsättning eller, der sådant står att erhålla, genom arbete utom skolan, och detta i så betydlig grad, att ifrågasättas kan, om deras krafter räcka till att väl sköta både det ansträngande arbetet inom skolan och det kanske ingalunda lättare utom den samma. Kan detta ej ske, måste det enskilda arbetet ofördelaktigt inverka på arbetet inom skolan. Ty klart är, att, äfven om förmågan vore mycket stor, arbetet dock tröttar, och det arbete, som en uttröttad skolman lemnar, torde vara af mindre god beskaffenhet, särdeles som det, för att varda fruktbarande, fordrar utom andra egenskaper liflighet och sinnesjenvigt.

Hvad nu blifvit yttradt kan synas mången vid tanken på de långa ferierna ej ega full giltighet; men ihågkommas bör, dels att det arbete en lärare har att erbjuda är af den art, att det just under nyssnämnde tid röner ringa eller ingen efterfrågan, dels torde ferierna vara väl behöfliga till vetenskapliga studier och till vederqvickelse efter en tjenstgöring, som under terminen nästan helt och hållet upptager hans dag, börjande kl. 7 på morgonen och slutande först på eftermiddagen.

Oaktadt hvad komiterade nu i underdånighet anført väl torde kunna anses tillräckligt för att ådagalägga såväl behovet af en löneförbättring för de allmänna läroverkens lärare, som ock, att rättvisa och billighet

kräfvä detta behöfs tillfredsställande, vilja de dock äfven påpeka en annan synpunkt, från hvilken saken kan betraktas och från hvilken en löneförbättring synes dem nödvändig.

Det synes nämligen vara att befara, att, om de nuvarande löneförhållandena förblifva oförändrade, brist på *duglige* lärare förr eller senare måste uppstå. Visserligen behöfver man ej frukta, att läroverken under några förhållanden skola komma att sakna lärare, utan — för att låna statsutskottets yttrande vid 1856—58 årens riksdag i anledning af då väckt fråga om löneförbättring för elementarlärarne — »alltid skola de finnas, som med svagare utsigter till fortkomst på andra banor i följd af mera underlägsna naturgåfvor eller studier ingå på detta fält, der kontrollen på en till det yttre oafbruten verksamhets inre halt är så svår att utöfva och der den nitiske, friske och den i sin själ likgiltige eller genom långvarig ansträngning förtröttade lärarens arbete egentligen skiljes genom den olika beskaffenhet af frukter, som mogna först längre tid efteråt», men »om icke en i den mån sorgfri ställning beredes skolläraren, att unge män med lyckliga naturanlag och grundliga kunskaper fortfarande komma att inträda på denna bana och kunna med odelade krafter och sorgfritt sinne egna sitt arbete och sin verksamhet åt undervisningen, så skall man förgefves hoppas det blomstrande lif inom skolan eller den kraftfulla inverkan på ungdomens sedliga och intellektuella utveckling, som endast kan grundlägga en bättre framtid». Och i sanning man bör ej kunna förtänka unge begåfvade män, om de icke känna sig manade att egna sitt lufs verksamhet åt ett arbete, så ansträngande och ansvarsfullt samt med så ringa utsigt till ett nödortfigt och från tryckande näringsomsorger fredadt lefvebröd som skolmannens, då på andra banor, vare sig i statens, kyrkans eller kommunens, för att ej nämna industriens och näringarnes tjänst, ett rikligare uppehälle erbjuder sig, utan de förberedande uppoffringar, som inträdet i skolans tjänst ålägger honom. Skola därför läroverken framdeles såsom hittills kunna påräkna duglige och begåfvade lärare, bör enligt komiterades mening en åtminstone någorlunda sorgfri ställning beredas dem. Och detta måste anses nödvändigt icke blott med afseende på lärarnes eget intresse, utan ännu mera med afseende på statens, hvilket härvid är större än lärarnes eget. Ty af största vikt för fäderneslandet är otvifvelaktigt, att ungdomens uppfostran, på hvilken landets framtid i

väsentlig mån beror, befinner sig i händerna på duglige, åt sitt kall hän- gifne män, hvilka, tryggade för frätande näringsbekymmer, odeladt kunna egna sig åt det samma. Och att skolmannen bör egna sin tid och sin verksamhet uteslutande åt sitt arbete i skolans tjenst, är ju en fordran, som numera allt oftare framställles, men hvilken man endast i den mån kan hoppas få uppfylld, som skäligen godtgörelse för arbetet lemnas.

I följd af hvad nu blifvit ådagalagdt synes, att en löneförbättring för läroverkens lärare är nödvändig samt att staten dervid har att tillse, dels att en någorlunda tillräcklig inkomst beredes elementarläraren vid hans första inträde i en tjenst med lön, dels att en tryggad framtid försäkras honom.

Vid uppgörande af sitt aflöningsförslag hafva komiterade tagit i öf-
 Förlag till
 lönerreglering.
 vervägande, huruvida anledning kunde vara att föreslå löner till olika be-
 lopp för adjunkter och kolleger vid de högre och lägre läroverken; men
 då kompetensvilkoren för tjensts erhållande vid alla dessa läroanstalter
 äro lika och då dessutom ej gifvet är, att alla adjunkter vid ett högre
 läroverk hafva mera arbete än kollegerna vid ett lägre, men deremot an-
 tagligt är, att äfven de senare äro af sin tjenstgöring i skolan till fullo
 upptagne, så hafva komiterade icke ansett skäl vara för handen att före-
 slå någon ändring i den hittills iakttagna grundsatsen om lika lönebelopp
 för samma tjenstegrad vid alla allmänna läroverk. För öfrigt har sist ut-
 färdade nådiga läroverksstadga öppnat utsigt till lindring för de lärare,
 som af lärjungarnes skriftliga hemarbeten mest betungas, derigenom att
 vid fördelning af lärarnes tjenstgöringsskyldighet behörigt afseende härvid
 kan fästas; och denna lindring i arbetet kommer i synnerhet lärarne vid
 de mest besökta läroverken till del.

En annan fråga har äfven varit föremål för komiterades öfverlägg-
 ningar, nämligen huruvida lönerna borde utgå med olika belopp, i förhål-
 lande till de högre och lägre lefnadskostnaderna på olika orter; men utom
 svårigheten att härvid kunna bestämma det rätta förhållandet, hafva ko-
 miterade ansett, att det låge i kommunernas intresse att utjemna den i
 fråga varande olikheten genom att, såsom skett i Stockholm, Göteborg
 och några andra städer, bevilja hyresbidrag åt lärarne, hvarigenom dessa
 kommuner kunnat täfla med andra, der lefnadskostnaderna äro billigare,
 om de bättre lärarekrafterna.

Då komiterade nu gå att framlägga sitt förslag till löneförbättring för elementarlärarne, vilja de anmärka, att de af flere skäl ansett lämpligt, att detta förslag så nära som möjligt slöte sig till grunderna för de nuvarande löneförhållandena samt att aflöningen bör, såsom för öfrige tjänstemän, hvilkas löneförmåner på senare tider blifvit ordnade, delas i lön med ålderstillägg och tjänstgöringspenningar. Deremot hafva komiterade ansett, att af de nuvarande 5 lönegraderna *en* bör borttagas, på det att läraren, medan ännu kraft och duglighet med skäl bör kunna påräknas af honom, måtte komma i åtnjutande af det honom anslagna högsta lönebeloppet, hvilket nu ej sker, hvad beträffar lektorer och adjunkter, förr än efter 20 års tjänstgöring, då lektorerna i medeltal uppnått en ålder af 54 år och adjunkterna eller kollegerna 51 år.

Komiterade föreslå alltså:

att blott 4 lönegrader hädanefter måtte bestämmas för lektorer och adjunkter eller kolleger vid de allmänna läroverken;

att för adjunkt eller kollega lönen bestämmas till samma belopp som hittills, nämligen i första lönegraden till 1,500 kr., i andra till 2,000 kr., i tredje till 2,500 kr. och i den fjerde till 3,000 kronor;

att tjänstgöringspenningar bestämmas att utgå med 1,000 kr. i hvarje lönegrad;

att uppflyttning i högre lönegrad måtte ske efter hittills gällande grunder;

att den skilnad, som för närvarande eger rum mellan lektors och adjunkts löneförmåner, bibehålles;

att lektors lön bestämmas i första lönegraden till 2,100 kr.; i andra lönegraden till 2,600 kr.; i tredje till 3,100 kr. och i den fjerde till 3,600 kronor;

att tjänstgöringspenningarne bestämmas till 1,400 kr. i hvarje lönegrad;

att enahanda villkor för uppflyttning i högre lönegrad bestämmas som för adjunkt eller kollega blifvit föreslaget;

att för rektor vid högre allmänt läroverk bestämmas en lön af 3,400 kr. och 1,600 kr. i tjänstgöringspenningar samt efter 10 års tjänstgöring såsom rektor vid sådant läroverk ett lönetillägg af 500 kronor;

att rektorer vid de femklassiga läroverken i Stockholm måtte erhålla en lön af 3,200 kr. och i tjänstgöringspenningar 1,300 kronor;

att rektorer vid de öfriga femklassiga läroverken måtte bekomma en lön af 2,700 kr. och i tjänstgöringspenningar 1,300 kr. samt efter 10 års tjänstgöring såsom rektorer vid sådant läroverk ett lönetillägg af 500 kronor;

att rektorer vid de treklassiga läroverken måtte erhålla i lön 2,500 kr. samt i tjänstgöringspenningar 1,000 kr. och efter 10 års tjänstgöring, räknadt från början af kalenderåret näst efter det, då fullmagt första gången erhöles såsom ordinarie lärare, ett lönetillägg af 500 kronor;

att rektors vid de tvåklassiga pedagogierna löneförmåner bestämmas till i första lönegraden: lön 2,000 kr., i andra 2,500 kr. och i den tredje 3,000 kr. samt 1,000 kr. i tjänstgöringspenningar i hvarje lönegrad;

att uppflyttning i andra lönegraden måtte ske efter 10 och i den tredje efter 15 års tjänstgöring, tiden härför räknad såsom för rektor vid treklassigt läroverk blifvit föreslaget;

att löneförmånerna för kollegerna vid de tvåklassiga pedagogierna måtte blifva lika med adjunkts eller kollegas vid de allmänna läroverken;

att lärarne vid de enklassiga pedagogierna, hvilka för närvarande uppbära en lön af 1,500 kronor utan rätt till uppflyttning i högre lönegrad, måtte erhålla 500 kr. i tjänstgöringspenningar.

Hvad lärarne vid folkskolelärareseminarierna vidkommer, äro de i afseende på löneförmåner i hufvudsak likstälde med lärarne vid de allmänna läroverken, i hvilket förhållande komiterade icke ansett att någon förändring bör i fråga komma, hvadan de föreslå:

att rektorer vid folkskolelärareseminarierna måtte erhålla en lön i första lönegraden af 2,600 kr., i den andra af 3,100 kr. och i den tredje af 3,600 kr. samt i tjänstgöringspenningar 1,400 kr. i hvarje lönegrad;

att uppflyttning i högre lönegrad måtte ske på hittills gällande grunder;

att löneförmånerna för adjunkter och de lärarinnor, som med dem äro likställda, måtte bestämmas såsom för de allmänna läroverkens adjunkter och kolleger blifvit föreslaget.

Angående lärarne vid seminarium för bildande af lärarinnor, hvilka i afseende på aflöning, lönetur och tjänsteårsberäkning äro likstälde med de allmänna läroverkens lärare, få komiterade föreslå:

att löneförmånerna för rektorer, lektorer, adjunkten och de lärarinor, som äro likställda med adjunkter, bestämmas i likhet med motsvarande lärares vid de allmänna läroverken.

Vidare föreslå komiterade:

att tjänstgöringspenningar icke få uppbäras för den tid, tjänstens innehafvare åtnjuter tjänstledighet; dock att, om rektor och lektor, som är domkapitelsledamot, endast åtnjuter ledighet från domkapitelsgöromålen, afdrag å tjänstgöringspenningarne icke måtte ske;

att lärare, som enligt hittills gällande stat är berättigad till ersättning för indelt lön, icke må tillträda den nu afsedda löneförhöjningen, med mindre han sin rätt till nämnda ersättning frånträder.

Beräknades för jämförelses skull den nu föreslagna aflöningen för lektorer och adjunkter eller kolleger att utgå på samma sätt, som för andra tjänstemän numera vanligen sker, i en lön med tjänstgöringspenningar och två ålderstillägg à 500 kr. hvardera, att tillträda: det ena efter 5, det andra efter 10 års tjänstgöring, så skulle den för lektor föreslagna aflöningen motsvara 2,271 kronor i lön, 1,400 kr. i tjänstgöringspenningar och 1,000 kr. i två ålderstillägg, således högsta lön 4,671 kr. och den för adjunkt eller kollega föreslagna skulle motsvara en lön af 1,668 kr., 1,000 kr. i tjänstgöringspenningar och 1,000 kr. i två ålderstillägg, således högsta lön 3,668 kronor. Häraf synes, att en lektor skulle komma att uppbära en löneinkomst 671 kr. större än en lägsta gradens tjänsteman i en styrelse eller centralt embetsverk, men 829 kr. mindre än en andra gradens tjänsteman, och en adjunkt eller kollega skulle under de första fem åren af sin tjänstgöring få mindre än en lägsta gradens tjänsteman, hvilken uppbär i lön 1,800 kr., tjänstgöringspenningar 1,200 kr. samt 2 ålderstillägg å tillsammans 1,000 kr., således högsta lön 4,000 kr. Först sedan adjunkt eller kollega kommit i andra lönegraden, då han uppnått en ålder lika med medelåldern vid befordran för en första gradens tjänsteman, skulle han alltså, oaktadt de större kompetensvilkoren han måst uppfylla för erhållande af sin befattning, blifva enligt komiterades förslag i afseende på aflöning likställd med en sådan tjänsteman.

Hvad beträffar de vid de olika slagen af läroverk anstälde öfningslärarne, hvilka, såsom af hvad häröfvan blifvit anfördt synes, hafva sig ålagdt ett i jämförelse med ämneslärarne inskränktare antal undervisnings-

timmar, hafva komiterade ansett, att dessa lärare icke med skäl böra kunna påräkna att af sin tjänstgöring vid läroverken hafva sin fulla bergning. De från läroverken infordrade uppgifterna visa ock, att en stor del af dem genom innehafvande af annan tjänst eller på annat sätt hufvudsakligen förskaffa sig sitt uppehälle. Men med afseende ej mindre på de stegrade lefnadskostnaderna, än ock på det att ett, så vidt möjligt är, riktigt förhållande måtte ega rum mellan aflöningen och det arbete, som kräfves, anse komiterade det vara rättvist och billigt, att någon förbättring i löneförmånerna tillades äfven dessa lärare.

Emedan öfningslärares tid och arbete vid vissa läroverk tagits i anspråk i högre grad än vid andra, få komiterade, som i den grundsats, hvilken gjort sig gällande vid 1878 års riksdag vid regleringen af teckningslärares löneförhållanden — då ett visst antal undervisningstimmar bestämdes för normallönen med skyldighet för läraren att derutöfver vid behof mot särskild ersättning undervisa vissa till antalet bestämda timmar — se ett medel, hvarigenom skälig ersättning kan beredas hvar och en i förhållande till hans arbete, föreslå:

1) beträffande de högre allmänna läroverken:

att för musiklärare bestämmas 3 lönegrader med en lön i första graden af 1,000 kr., i den andra af 1,200 kr. och i den tredje af 1,400 kronor;

att dessa lärare åläggas undervisa intill 14 timmar i veckan med skyldighet att derutöfver vid behof undervisa 4 timmar i veckan mot ersättning af 75 kr. för hvarje sådan timme för helt läsår åt lärare i första och andra lönegraden, samt af 100 kr. åt lärare i tredje lönegraden;

att för tecknings- och gymnastiklärarne, hvilkas löneförmåner för närvarande äro lika, i hvilket förhållande komiterade ansett ingen ändring böra ifrågakomma, måtte bestämmas såsom hittills 3 lönegrader, men med lön i första graden af 1,200 kr., i den andra af 1,400 kr. samt i den tredje af 1,600 kr.;

att undervisningsskyldigheten för dessa lärare bestämmas intill 16 timmar i veckan med förbindelse för lärarne att derutöfver vid behof undervisa 4 timmar i veckan mot enahanda ersättning, som för musiklärare blifvit föreslagen;

att uppflyttning i högre lönegrad för samtliga dessa lärare måtte ske efter hittills gällande grunder;

2) beträffande de femklassiga läroverken:

att musiklärare måtte erhålla i lön 500 kr. mot skyldighet att undervisa intill 7 timmar i veckan och derutöfver, vid behof 3 timmar i veckan mot ersättning för hvarje sådan timme för helt läseår af 75 kr.;

att lärare i teckning och gymnastik måtte bibehållas vid deras nuvarande aflöning;

att samma undervisningsskyldighet och ersättning för extra tjänstgöring som nu är stadgad för teckningslärarne måtte åläggas gymnastiklärarne;

3) beträffande de treklassiga läroverken:

att samtliga öfningslärare måtte bibehållas vid sina nuvarande lönebelopp;

att dessa lärare åläggas undervisa intill 4 timmar i veckan och derutöfver vid behof 2 timmar i veckan mot ersättning för hvarje sådan timme såsom för öfningslärarne vid de femklassiga läroverken blifvit föreslaget;

4) beträffande de tvåklassiga pedagogierna:

att för musik- och gymnastiklärarne icke någon förändring i nuvarande löneförmåner måtte ifrågakomma.

Hvad de vid folkskolelärareseminarierna anställda musik- och gymnastiklärarne vidkommer, hafva komiterade ansett, att deras löneförmåner — i synnerhet musiklärares — tariffva en väsentlig förbättring. Under det att musikundervisningen vid dessa läroanstalter obestriddigen är af största vikt och lärarne enligt gällande reglemente ålagde att undervisa från 12 till 16 timmar i veckan, således mera än samma lärare vid de högre allmänna läroverken i medeltal undervisa, hafva de för närvarande en lön af blott 750 kronor årligen utan något ålderstillägg. Komiterade, som anse, att ifrågavarande lärare i afseende på löneförmåner böra likställas med de öfningslärare vid högre allmänna läroverken, med hvilka deras undervisningsskyldighet är närmast lika, nämligen tecknings- och gymnastiklärarne, få derföre föreslå:

att för musiklärare vid folkskolelärareseminarierna måtte bestämmas 3 lönegrader å 1,200 kr., 1,400 kr. och 1,600 kr.;

att tjänstgöringsskyldigheten bestämmas intill 16 timmar i hvarje vecka och derutöfver vid behof 4 timmar i veckan mot ersättning såsom för öfningslärarne vid de högre allmänna läroverken blifvit föreslaget;

att teckningslärarnes löneförmåner, hvilka bestämdes vid riksdagen 1878 måtte förblifva oförändrade, äfvensom bestämmelserna om dessa lärares undervisningsskyldighet;

att gymnastiklärarne måtte erhålla samma löneförmåner som teckningslärarne äfvensom samma undervisningsskyldighet, således i första lönegraden 800 kr., i den andra 1,000 kr. och i den tredje 1,200 kronor;

att uppflyttning i högre lönegrad måtte ske efter samma grunder som för öfningslärarne vid de högre allmänna läroverken är stadgad.

Utom nu omnämnde öfningslärare finnas vid hvarje seminarium anstälde lärare i trädgårdsskötsel och trädplantering. Dessa lärares arvoden utgå, enligt hvad uppgifterna från seminarierna visa, med så olika belopp, att under det de på vissa ställen uppgå till 1,000 kronor, stanna de på andra orter vid ett belopp af 200 eller 250 kr. Detta antyder, att tjänstgöringsskyldigheten vid de särskilda läroverken måtte vara mycket olika, hvarföre komiterade ansett, att någon allmän reglering af dessa lärares löneförhållanden svårligen nu kunde åstadkommas.

Hvad löneförmånerna för de vid seminariet för bildande af lärarinnor anstälde öfningslärarne vidkommer, hafva komiterade, då dessa lärare icke äro å ordinarie stat uppförda, ansett dem icke böra blifva föremål för något deras förslag.

Den ökade kostnad för statsverket, som skulle uppstå, om komiterades nu framställda förslag till löneförbättring varder antaget, belöper sig, då till grund för beräkningen lägges icke endast antalet af lärare i olika kategorier, sådant det befines vara efter den för läroverken för närvarande gällande normalstaten, utan afseende äfven fästes vid lärarnes olika lönegrad till en summa af 797,000 kronor, såsom följande uträkning visar (Bil. H).

1. De allmänna läroverken.

31	Rektorer vid de högre	å	500 kr.	kr.	15,500.
26	» » » femklassiga	å	500 »	»	13,000.
19	» » » treklassiga	å	500 »	»	9,500.
2	» » » »	å	1,000 »	»	2,000.

Transport kr. 40,000.

	Transport kr.	40,000.
154 Lektorer à 1,000 kr.....	»	154,000.
31 » à 500 »	»	15,500.
428 Adjunkter och kolleger à 1,000 kr.....	»	428,000.
72 » » » à 500 »	»	36,000.
10 Musiklärare vid de högre à 250 »	»	2,500.
3 » » » » à 200 »	»	600.
18 » » » » à 150 »	»	2,700.
8 Teckningslärare » » à 200 »	»	1,600.
7 » » » » à 150 »	»	1,050.
16 » » » » à 100 »	»	1,600.
10 Gymnastiklärare » » à 200 »	»	2,000.
4 » » » » à 150 »	»	600.
16 » » » » à 100 »	»	1,600.
25 Musiklärare vid de femklassiga à 50 kr.....	»	1,250.
Till Kongl. Maj:ts disposition för bekostande af öfningslära- nes tjänstgöring utöfver normalantalet af undervisnings- timmar	»	4,500.
	Summa kronor	693,500.

2. Pedagogierna.

6 Rektorer vid de tvåklassiga à 1,000 kr.	kr.	6,000.
3 » » » » à 500 »	»	1,500.
9 Kolleger » » » à 1,000 »	»	9,000.
9 Lärare vid de enklassiga à 500 »	»	4,500.
	Summa kronor	21,000.

3. Folkskolelärareseminarierna.

12 Rektorer à 500 kr.....	kr.	6,000.
52 Adjunkter och lärarinnor à 1,000 kr.....	»	52,000.
6 Ritlärare *) à 450 kr.....	»	2,700.
	Transport kr.	60,700.

*) Vid beräkning af dessa lärares fördelning i lönegrader har lagts till grund tiden för deras anställning vid seminarium.

	Transport kr.	60,700.
1 Ritlärare à 650 kr.	»	650.
5 » à 850 »	»	4,250.
4 Gymnastiklärare *) à 300 kr.	»	1,200.
4 » à 500 »	»	2,000.
4 » à 700 »	»	2,800.
Till Kongl. Maj:ts disposition för bekostande af öfningslära- nes tienstgöring öfver normalantalet undervisningstimmar »		1,400.
	Summa kronor	73,000.

4. *Seminarium för bildande af lärarinnor.*

1 Rektor à 500 kr.	kr.	500.
4 Lektorer à 1,000 »	»	4,000.
5 Adjunkter och lärarinnor à 1,000 kr.	»	5,000.
	»	9,500.
	Summa Summarum kronor	9,500.
	Summa Summarum kronor	797,000.

För den händelse att denna ökade kostnad icke skulle anses till hela sitt belopp böra bestridas af statsverkets lititills varande tillgångar, hafva komiterade tagit i öfvervägande, huruvida icke det vore lämpligt att betäcka åtminstone en del af den samma, derigenom att en terminlig afgift att ingå till statsverket pålades lärjungarne vid de allmänna läroverken och de tvåklassiga pedagogierna. Komiterade förbise härvid ingalunda, att den kostnadsfria undervisningen, som varit utmärkande för vårt land och utgjort en rättmätig anledning till fosterlandsvännens stolthet och glädje, bidragit till att många begåfvade ynglingar ur de aldrafattigaste samhällsklasserna kunnat förvärfva en högre bildning, ej heller att flere af dessa ur hyddan gångne män derigenom kommit i tillfälle, att i en stor och gagnande verksamhet i väsendtlig mån bidraga till fäderneslandets nytta och ära. Och vore det att befara, att detta glädjande och för fäderneslandet hedrande förhållande i någon mån skulle motverkas genom införandet af en terminlig afgift, så skulle komiterade icke hafva väckt fråga härom; men nu anse de, att, om rättighet tillades vederbörande att från denna afgift befria ett visst ej ringa antal lärjungar vid hvarje läroverk, hädan-

*Ifrågasatt
förhöjning
af termins-
afgiften.*

*) Se noten föregående sida.

efter såsom hittills, ingen yngling, som för studier visar håg och fallenhet samt genom flit och ett godt uppförande gör sig förtjent af sådan befrielse, för fattigdoms skull skall behöfva försaka den högre offentliga undervisningen. Någon egentlig minskning af lärjungeantalet torde således ej vara att frukta; måhända skulle deremot möjligen mången af de mera förögne, hvilka nu af grannlagenhetsskäl icke ansett sig för sina barn böra begagna den i det närmaste kostnadsfria undervisning, som staten hittills lemnat, sedan de få deltaga i kostnaderna för undervisningen, begagna sig af den samma.

Tager man dessutom i betraktande ej mindre de stora anslag, som för den högre undervisningen numera kräfväs, än ock den i jmförelse med forna tider mera allmänt spridda välmåga, som, tillfälliga dåliga tider oberäknade, nu mera förefinnas i vårt land och i synnerhet inom de samhällsklasser, som begagna sig af de allmänna läroverken, så synes den tid vara inne, då med skäl i fråga sättas kan, om statsverket ensamt bör bära hela kostnaden för den högre undervisningen.

Undersöker man, hurudant förhållandet i berörde hänseende är i våra grannländer, så visar sig, såsom närmare framgår af bilagan I, att vid de *norska* läroverken de årliga utgifterna i lägsta klassen vexla mellan 40 kr. och 128 kr.; i mellanklasserna mellan 80 kr. och 144 kr. samt i gymnasiaklasserna mellan 128 och 160 kronor;

Vid de *danska* skolorna betalas i de 4 lägre klasserna årligen 120 kr. samt i de 2 högre klasserna 144 kr., utom i metropolitanskolan, der de årliga afgifterna i de lägre klasserna utgå med 144 kr. och i de högre klasserna med 168 kr. samt i Rönne högre realskola, der afgifterna i alla klasserna äro 72 kr. årligen;

Vid de *finska* lyceerna betalas årligen 40 mark (28,80 kr.); i realskolornas 2 lägre klasser 12 mark (8,64 kr.) och i de 2 högre klasserna 24 mark (17,28 kr.).

Vid de *preussiska* gymnasierna, hvilka motsvara våra högre allmänna läroverk, samt vid de högre borgarskolorna vexla de årliga afgifterna i de högsta klasserna mellan 72 mark och 112 mark (64,08 kr. och 99,68 kr.) och i de lägsta klasserna mellan 40 mark och 100 mark (35,60 kr. och 89 kr.).

Angående medellöses befrielse från afgifter finnes vid de *norska* läroverken, för så vidt komiterade kunnat inhemta, ej något stadgande; vid

de danska deremot är förordnad, att andre och tredje broders afgifter i de lärda skolorna nedsättas med $\frac{1}{5}$ och $\frac{2}{5}$ och i Rönne högre realskola med $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{2}$; vid de finska läroverken stadgas, att, der två eller flere bröder samtidigt besöka samma läroverk, endast en af dem betalar hel afgift, de öfriga half. Vid de preussiska läroverken kan befrielse från afgift beviljas åt 10 procent af lärjungeantalet; vid några läroverk åt $12\frac{1}{2}$ à 15 procent, hvarförutom vid flere läroverk lärarnes och embetsmäns söner äro befriade.

Beträffande de afgifter, som af lärjungarne vid våra enskilda med dimissionsrätt till universitet försedda läroverk erläggas, så framgår af bilagan I, att den minsta årliga afgift, som i lägsta klassen vid något dylikt läroverk erlägges, är 120 kronor och den högsta i samma klass 170 kronor; i öfversta klasserna vexla afgifterna vid de särskilda läroverken mellan 200 och 300 kronor.

De afgifter, som för närvarande terminligen erläggas vid våra allmänna läroverk, äro 5 kronor till byggnadsfonden, 4,50 kronor till biblioteks- och materialkassan samt till ljus- och vedkassan en afgift, som utgår med olika belopp vid olika läroverk och vexlar mellan 10,50 kronor och 1 krona. Summan af samtliga dessa afgifter vexlar alltså mellan 10,50 och 20 kronor terminligen. Från *båda* de förstnämnde afgifterna äro de medellöse befriade och från *en* af dem de s. k. mindre bemedlade; från den sist nämnde afgiften är deremot i regel ingen befriad; endast vid några få läroverk har en och annan lärjunge befriats från densamma. Vårterminen 1877 besöktes de allmänna läroverken och de tvåklassiga pedagogierna af 12,330 ynglingar^{*)}: af dessa voro 24,9 procent antecknade såsom medellöse; 17,2 procent såsom mindre bemedlade. Komiterade ause dock, att dessa procent i ej obetydlig mån kunna nedsättas, om för att erhålla befrielse från skolavgifter det stadgas, att medellösheten skall genom fullständiga och tillförlitliga intyg styrkas.

För den händelse ej någon lämpligare utväg skulle finnas till betäckande af den ökade kostnad, som skulle uppstå, om komiterades för-

^{*)} Lärjungarne vid Nya Elementarskolan, der afgifterna utgå efter annan grund än vid öfriga läroverk, häri ej inberäknade.

slag till löneförbättring varder antaget, tveka komiterade ej, på grund af hvad nu blifvit anfördt, att föreslå:

att en afgift af 25 kronor terminligen pålades lärjungarne vid rikets allmänna läroverk och tvåklassiga pedagogier; samt

att vid hvarje af nu nämnda läroverk högst 25 procent af närvarande lärjungeantalet, som styrkt sin medellöshet och i öfrigt gjort sig deraf förtjont, må kunna befrias från den nu föreslagna afgiften.

Komiterade hafva beräknat, att — under antagande af att högsta tillåtna antalet lärjungar komme att befrias från den föreslagna afgiften och då antalet af de vårterminen 1877 närvarande lärjungarne lägges till grund för beräkningen (Bil. K.) — till statsverket årligen skulle ingå en summa af 473,600 kronor, hvadan alltså den ökade kostnaden för statsverket i och för den föreslagna löneförbättringen för samtliga af komiterade behandlade läroanstalter skulle komma att inskränka sig till en summa af 323,400 kronor, hvaraf på de allmänna läroverken och tvåklassiga pedagogierna skulle komma ett belopp af 240,000 kronor. Varder den nu föreslagna terminsafgiften antagen, så skulle föräldrar och målsmän komma att bidraga med 14 à 15 procent af kostnaderna för den högre offentliga undervisningen.

*Pensionsrätt
å allmänna
indragnings-
staten.*

Enligt Kongl. cirkuläret af den 23 April 1858 ega lärarne vid rikets allmänna läroverk, i likhet med civile embets- och tjänstemän i allmänhet, rätt till pension å allmänna indragningsstaten vid uppnådda 70 lefnadsår och efter vid pass 30 års tjenstetid; men då sjuklighet eller försvagadt helsotillstånd behörigen styrkes, redan vid 65 lefnadsår och efter vid pass 40 års tjenstetid (Kongl. förordningen 24 Januari 1778; Kongl. brefvet 25 Juni 1818, kungjordt genom kammarkollegii cirkulär 11 Oktober 1819, samt Kongl. brefvet 12 November 1823).

Pensionernas belopp blefvo vid 1856—58 årens riksdag bestämda att i allmänhet utgå för tjänstemän, som åtnjöte 3,000 rdrs lön eller derunder med hela lönebeloppet, men för dem, som innehade högre lön, med 80 procent af totalsumman, dock så, att de, som i årlig aflöning åtnjöte

öfver 3,000 rdr, men mindre än 3,750 rdr, skulle vara berättigade till pension med förstnämnde belopp.

Komiterade hafva vid behandling af detta ärende tagit i öfvervägande, om icke på grund af elementarlärarnes i allmänhet mera både kropps- och själsansträngande sysselsättning det vore för det allmänna af väsendtlig nytta, om pensionsrätt tillades lärare vid tidigare lefnadsålder än nu är stadgadt, exempelvis vid uppnådda 60 lefnadsår. Detta har syntts så mycket heldre kunna i fråga komma, som rätt till pension vid sist nämnde ålder enligt Kongl. cirkuläret den 23 April 1858 blef tillagd gymnastiklärare, och enligt Kongl. kungörelsen den 24 November 1876 folkskolelärarne vid 55 års ålder. Men vid beräkning af den *ökade* årliga kostnad, som skulle uppstå, om villkoren för pensions erhållande bestämdes till 60 lefnadsår och 30 tjenstår, i stället för 65 lefnadsår, hafva komiterade funnit, att den ensamt för de allmänna läroverkens lärare med ej mindre än 265,000 kronor skulle öfverstiga det belopp, som erfordras för lärarnes pensionering vid 65 års ålder. Denna ökade kostnad tveka komiterade att föreslå i sammanhang med den föreslagna löneförbättringen och detta så mycket mera, som de anse, att den fördel, hvilken genom löneförbättringen bör tillskyndas de allmänna läroverken, är större, än olägenheten af att bibehålla en lärare 5 år längre. Deremot har det syntts komiterade billigt, att samma pensionsrätt tillägges lärarne, som genom de nya löneregleringarne blifvit tillagd de fleste civile embets- och tjenstemän, med hvilka, såsom ofvan är visadt, lärarne i detta afseende varit likstälde, och få derföre föreslå:

att lärarne vid rikets allmänna läroverk, vissa pedagogier, folkskolelärareseminarierna, seminarium för bildande af lärarinnor äfvensom de vid dessa läroanstalter anstälde lärarinnor, då de uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjensteår, skola varda förpligtade att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade prövas kunna i tjensten

på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan
finnas villig i den samma qvarstå.

Komiterade framhärda med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormächtigste, Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts

tropligtigste, underdånigste
tjänare och undersåtar

CORFITZ BECK-FRIIS.

J. J. EKMAN.

M. M. FLODERUS.

P. O. HÖRNFELDT.

Stockholm den 17 Maj 1879.

Const. Falk.

Bilagor

till

Underdånigt betänkande och förslag

angående

Lönereglering för Elementarlärarne m. fl.

Antalet lärare vid de allmänna läroverken.

	Rektorer.	Lektorer.	Adjunk- ter.	Öfningslärare i		
				Musik	Teckning.	Gymna- stik.
a) Vid de på latinlinien fullständiga med 2—4 realklasser.						
Upsala	1	7	16	1	1	1
Gefle	1	7	9	1	1	1
Hudiksvall *).....	1	4	7	1	1	1
Linköping	1	7	14	1	1	1
Norrköping	1	6	10	1	1	1
Skara.....	1	7	15	1	1	1
Venersborg	1	5	10	1	1	1
Strengnäs *)	1	7	7	1	1	1
Örebro	1	7	17	1	1	1
Nyköping *)	1	5	8	1	1	1
Vesterås *).....	1	7	10	1	1	1
Falun.....	1	5	11	1	1	1
Vexjö **)	1	7	12	1	1	1
Jönköping.....	1	7	13	1	1	1
Lund	1	7	15	1	1	1
Malmö	1	6	14	1	1	1
Karlskrona	1	6	10	1	1	1
Kristianstad *)	1	5	10	1	1	1
Helsingborg	1	4	7	1	1	1
Göteborg	1	7	15	1	1	1
Halmstad **).....	1	4	7	1	1	1
Kalmar	1	7	14	1	1	1
Karlstad	1	7	9	1	1	1
Hernösand **)	1	6	7	1	1	1
Östersund *)	1	5	8	1	1	1
Umeå	1	5	8	1	1	1
Luleå *).....	1	4	6	1	1	1
Visby.....	1	5	10	1	1	1
Stockholm: Gymnasium	1	7	—	1	1	—
— Nya Elementarskolan	1	7	11	1	1	1
Summa	30	180	310	30	30	29

*) Sjunde realklassen är indragen.

**) Sjette och sjunde realklasserna äro indragna.

Forts. af Bil. A.

Antalet lärare vid de allmänna läroverken.

	Rektorer.	Lektorer.	Adjunk- ter.	Öfningslärare i		
				Musik.	Teckning.	Gymna- stik.
<i>b) Vid realläroverken.</i>						
Vestervik	1	3	7	1	1	1
Sundsvall *)	(1)	2	5	1	1	1
Stockholm *)	(1)	—	5	1	1	1
Summa	3	5	17	3	3	3
<i>c) Vid de femklassiga läroverken.</i>						
<i>α) med båda bildningslinierna.</i>						
			Kolleger.			
Norrtelje	1	—	5	1	1	1
Enköping	1	—	5	1	1	1
Söderhamn	1	—	5	1	1	1
Eksjö	1	—	5	1	1	1
Vadstena	1	—	5	1	1	1
Mariestad	1	—	5	1	1	1
Borås	1	—	5	1	1	1
Lidköping	1	—	5	1	1	1
Skövde	1	—	5	1	1	1
Eskilstuna	1	—	5	1	1	1
Arboga	1	—	5	1	1	1
Ystad	1	—	5	1	1	1
Karlshamn	1	—	5	1	1	1
Landskrona	1	—	5	1	1	1
Göteborg	1	—	5	1	1	1
Uddevalla	1	—	5	1	1	1
Kristinehamn	1	—	5	1	1	1
Piteå	1	—	5	1	1	1
Stockholm: Klara	1	—	7	—	—	1
» Maria	1	—	7	1	1	1
» Jakobs	1	—	6	1	1	—
» Katarina	1	—	7	1	1	1
» Ladugårdslands	1	—	7	1	1	1
Summa	23	—	124	22	22	22
<i>β) med endast reallinie.</i>						
Oskarshamn	1	—	5	1	1	1

*) Rektor och öfningslärare uppbära tills vidare lön såsom vid 5-klass. läroverk.

Forts. af *Bil. A.*

Antalet lärare vid de allmänna läroverken.

	Rektorer.	Kolleger.	Öfningslärare i		
			Musik.	Teckning.	Gymna- stik.
d) Vid de treklassiga läroverken.					
Söderköping	1	2	1	1	1
Vimmerby	1	2	1	1	1
Alingsås	1	2	1	1	1
Falköping	1	2	1	1	1
Askersund	1	2	1	1	1
Sala	1	2	1	1	1
Vernamo	1	2	1	1	1
Sölvesborg	1	2	1	1	1
Ronneby	1	2	1	1	1
Trelleborg	1	2	1	1	1
Engelholm	1	2	1	1	1
Göteborg	1	2	1	1	1
Varberg	1	2	1	1	1
Marstrand	1	2	1	1	1
Strömstad	1	2	1	1	1
Åmål	1	2	1	1	1
Filipstad	1	2	1	1	1
Arvika	1	2	1	1	1
Haparanda	1	4	1	1	1
Skefteå	1	2	1	1	1
Örnsköldsvik	1	2	1	1	1
Summa	21	44	21	21	21

*Bil. B.***Antalet lärare vid Folkskolelärare-seminarierna.**

	Rektorer.	Adjunk- ter och lä- rarinnor.	Öfningslärare i			
			Musik.	Teckning.	Gymna- stik.	Träd- gårds- skötsel.
Stockholm (för lärarinnor).....	1	5	1	1	1	1
Upsala	1	4	1	1	1	1
Linköping	1	4	1	1	1	1
Skara (för lärarinnor).....	1	4	1	1	1	1
Falun (för lärarinnor).....	1	4	1	1	1	1
Vexjö	1	5	1	1	1	1
Lund	1	5	1	1	1	1
Göteborg	1	5	1	1	1	1
Kalmar (för lärarinnor).....	1	4	1	1	1	1
Karlstad	1	4	1	1	1	1
Hernösand	1	4	1	1	1	1
Umeå (för lärarinnor).....	1	4	1	1	1	1
Summa	12	52	12	12	12	12

Öfversigt öfver antalet lärare vid de olika läroverken.

	Rektorer.	Lektorer.	Adjunkter och Kolleger.	Musiklärare.	Teckningslärare.	Gymnastiklärare.	Lärare i trädgårdsskötsel.
1:o Vid de allmänna läroverken.							
a) Vid de högre å latinlinien eller å både latin- och real-linien fullständiga.....	30	180	310	30	30	29	—
b) Vid de högre å reallinien fullständiga	3 ¹⁾	5	17	3 ¹⁾	3 ¹⁾	3 ¹⁾	—
c) » » femklassiga å latin-linien.....	23	—	124	22	22	22	—
d) » » » å real- »	1	—	5	1	1	1	—
e) » » treklassiga.....	21	—	44	21	21	21	—
Summa	78	185	500	77	77	76	—
2:o Vid pedagogierna.							
a) Vid de tvåklassiga	9	—	9	9	—	9	—
b) » » enklassiga.....	—	—	9 ²⁾	—	—	—	—
3:o Vid folkskolelärare-seminarierna.....	12	—	52	12	12	12	12
4:o Vid seminar. för bild. af lärarinnor	1	4	5	—	—	—	—

1) Vid tvenne läroverk ega rektorer och öfningslärare lön såsom vid femklassiga läroverk.

2) Utan rätt till uppflyttning i högre lönegrad.

Allmänna Läroverk. Stift.	Ordinarie ämneslär.		Rektorer vid högre allm. lärov. och Lektorer, som aflagt						Rektorer vid lägre allm. lärov. samt Adjunkter eller Kolleger, som aflagt						Rektorer vid lägre allm. lärov. samt Adj. eller Kolleger			
	Antal.	Ålder vid studentexamens afläggande.	Filos. Kandidat-examen enligt			Filos. Lic-examen.	Tjenstgörings-terminer på extra stat.	Rektorer vid högre allm. lärov. o. Lekt. beträande.		Filos. Kandidat-examen enligt			Tjenstgörings-terminer på extra stat.	Filos. Lic-examen.	Tjenstgör-terminer på extra stat.	Antal.	Tjenstgör-terminer på extra stat.	
			1870 års stadga.	Andra stadga.	Studihår. Antal.			Tjenstgör-terminer på extra stat.	1870 års stadga.	Andra stadga.	Studihår. Antal.							
												Studihår. Antal.						Studihår. Antal.
Upsala	71	1,371	—	18	142	1	5	39	1	4	—	38	310	—	188½	12	139	
Linköpings	65	1,278	—	16	116	—	—	56½	1	3	1	5	37	285	—	234½	10	117½
Skara	61	1,230	—	11	73	—	—	85	—	—	—	—	30	231	—	169¼	22	181½
Strengnäs	58	1,124	—	20	139	—	—	64¼	—	—	—	—	34	241	—	191	5	61
Vesterås	41	805	—	13	94	—	—	51	—	—	—	—	24	177	—	100	4	35½
Vexjö	40	743	—	14	84	—	—	32¼	—	—	—	—	24	160	—	86½	2	23½
Lunds	114	2,099	—	31	174	—	—	159½	1	17	—	—	66	440	—	396½	16	187
Göteborgs	57	1,101	—	13	102	—	—	30½	—	—	—	—	29	201	—	138½	15	159
Kalmar	24	473	—	8	56	—	—	10	—	—	—	—	10	87	—	39¼	6	74½
Karlstads	30	605	—	6	37	—	—	14½	—	—	—	—	18	131	—	89½	6	59
Hernösands	68	1,333	—	22	149	—	—	76½	—	—	1	4	31	238	—	113	16	154¼
Visby	16	307	—	6	42	—	—	27½	—	—	—	—	8	59	—	49	2	10
Stockholm	67	1,276	—	14	100	—	—	70¼	2	33	—	—	48	360	—	333½	4	45
Summa	712	13,745	—	192	1,308	1	5	716¼	5	57	2	9	397	2,920	—	2,128½	120	1,247¾
Pedagogier: 2-klassiga	14	269	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	76	—	44	4	37½
» 1-klassiga	7	147	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	15	—	13	5	29½
Folkskolelärare-seminarier	41	844	—	8	56	—	—	34½	3	15	—	—	12	102	—	49	18½	108½
Seminar. för bild. af lärarinnor	6	111	—	5	33	—	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1

1) Af dessa hafva 8 aflagt examen inför teologisk fakultet.

Bil. D 1.

A n t a l l.	Ålder ved studentexarems aflaggande.	Extra ordinarie ämneslärare, som aflagt								Extra ordinarie ämneslärare	Profår, genomgånget af			Lefnadsålder vid befordran till			B. o. lärarens n. v. lefnadsålder.		
		Filos. Kandidat-examen enligt				Filos. Lic.-examen.	Tjenstgöringsterminer.	som icke aflagt föreskriven examen.	Tjenstgöringsterminer.		Lektorer.	Adjunkt eller Kolleger.	Extra o. lärare.	Lektorer.		Adjunkt, eller Kolleger.		År.	År.
		1870 års stadga.		Äldre stadga.										Antal.	Antal.	Antal.	Antal.		
		Antal.	Studiiår.	Antal.	Studiiår.	Antal.	Studiiår.	Antal.	År.		Antal.	År.							
7	149	1	6	3	27	1	7	26	2	9	4	10	3	21	679	50	1,570	7	224
17	342	1	14	8	82	1	7	58	7	58	2	8	5	17	575	48	1,505	17	553
11	230	4	27	4	38	—	—	36½	3	14	2	4	4	11	387	52	1,652	11	359
11	215	2	25	5	40	—	—	44	4	18	3	10	4	20	685	39	1,215	11	326
5	110	1	9	2	15	—	—	14	2	11	2	3	1	13	418	28	829	5	159
11	219	1	7	6	51	—	—	57¾	4	55½	1	5	3	14	462	26	713	11	356
17	349	5	28	7	67	—	—	64	5	63	5	9	5	32	1,025	82	2,481	17	552
19	396	5	26	8	70	1	6	85	5	19	2	5	6	13	444	44	1,316	19	597
3	64	—	—	—	—	—	—	—	3	25	1	4	—	8	271	16	518	3	85
11	221	2	10	8	59	—	—	49	1	9	2	7	8	6	195	24	778	11	339
4	80	—	—	1	8	—	—	8	3	13	2	6	—	22	745	48	1,440	4	108
5	100	1	2	4	32	—	—	28	—	—	—	1	3	6	213	10	295	5	156
37	734	2	12	32	247	—	—	309	3	30	2	12	25	16	573	52	1,642	37	1,233
158	3,209	25	166	88	736	3	20	778½	42	324½	28	84	67	199	6,672	519	15,954	158	5,047
3	60	—	—	1	6	—	—	5	2	27	—	2	1	—	—	14	429	3	112
3	66	1	5	—	—	—	—	7	2	12	—	1	—	—	—	7	209	3	102
4	87	1	10	1	14	—	—	10½	3	11	—	4	—	11	431	30	915	5	147
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	151	1	43	—	—

Stift.	Ö f n i n g s l ä r a r e v i d																	
	a) de högre allmänna läroverken.																	
	I musik.						I teckning.					I gymnastik.						
	Ordinarie.			Extra ordin.			Ordinarie.		Extra ordin.			Ordinarie.		Extra ordin.				
	Antal.	Extra tjänstgöringsterm.	Ålder vid befordran.	Antal.	Tjänstgöringsterminer.	N. v. ålder.	Antal.	Extra tjänstgöringsterm.	Ålder vid befordran.	Antal.	Tjänstgöringsterminer.	N. v. ålder.	Antal.	Extra tjänstgöringsterm.	Ålder vid befordran.	Antal.	Tjänstgöringsterminer.	N. v. ålder.
Upsala	3	15½	107	—	—	—	3	4	100	—	—	—	3	6½	92	—	—	—
Linköpings	3	—	112	1	8	40	3	5	114	—	—	—	3	—	105	—	—	—
Skara	2	—	71	—	—	—	2	—	47	—	—	—	2	1	52	—	—	—
Strengnäs	3	4	77	1	3	32	3	17	104	—	—	—	3	16	91	—	—	—
Vesterås	2	4	47	—	—	—	1	—	31	—	—	—	2	—	66	—	—	—
Vexjö	2	7	68	—	—	—	2	3	55	—	—	—	2	2	49	—	—	—
Lunds	5	8	175	—	—	—	5	16	180	—	—	—	5	14	155	1	11½	35
Göteborgs	2	—	58	—	—	—	2	—	70	—	—	—	2	—	64	—	—	—
Kalmar	1	12	55	—	—	—	1	34	49	—	—	—	1	—	22	—	—	—
Karlstads	1	1	25	—	—	—	1	—	39	—	—	—	1	4	27	—	—	—
Hernösands	4	1	131	—	—	—	4	30	154	—	—	—	4	6	125	—	—	—
Visby	1	—	24	—	—	—	1	—	44	—	—	—	1	2	30	—	—	—
Stockholm	1	2½	31	2	14	87	2	11	62	1	½	36	1	7	32	2	15	100
Summa	30	55	981	4	25	159	30	120	1,049	1	½	36	30	58½	910	3	26½	135
b) de 5-kl:a läroverken	22	23½	653	4	18	136	14	118½	523	10	215	486	19	46½	580	6	110	331
c) » 3-kl:a läroverken	14	32	447	7	112	266	6	68	234	14	132	571	9	68½	317	9	56	346
d) » 2-kl. pedagogierna	4	1	143	1	6	36	—	—	—	—	—	—	2	9	53	3	43	128
e) Folkskolelärareseminarierna	9	49	316	2	10	59	9	5	315	1	2	47	9	11	279	1	2	37

	Medelfålder vid befordran.	Lön.	Tjenstgörings- penningar.	Ålderstillägg.	Summa.
Chef i en Styrelse.....	—	6,200	2,800	—	9,000
Tredje gradens tjänsteman.....	—	4,400	2,000	600 ¹⁾	7,000
Andra » »	—	3,000	1,500	1,000 ²⁾	5,500
Första » »	38,4	1,800	1,200	1,000 ²⁾	4,000
Hofrättsassessor.....	36,9	3,300	2,000	500 ¹⁾	5,800
Kronofogde.....	37,8	3,000	1,000	500 ³⁾	4,500
Länsnotarier.....	30,7	—	—	—	—
a) i 16 län.....	—	1,500	1,000	500 ³⁾	3,000
b) i 8 »	—	1,200	800	500 ³⁾	2,500
Länsbokhållare.....	33,4	—	—	—	—
a) i 16 län.....	—	1,500	1,000	500 ³⁾	3,000
b) i 8 »	—	1,200	800	500 ³⁾	2,500
Tullförvaltare.....	43,8	2,989	1,267	978	5,234
Kontrollör i Tullverket.....	42,4	2,612	967	952	4,531
Kammarskrifvare i »	33,6	1,500	468	962	2,930

¹⁾ Efter 5 års tjenstgöring.

²⁾ Efter 5 och 10 års tjenstgöring.

³⁾ Efter 10 års tjenstgöring.

Ann. Tullstatens löneförmåner äro beräknade i medeltal.

Bil. G.

	Hysesbelopp för 4 rum och kök.	Dagligt vivre för en person.	Årslön för en tjenarinna.	Priset å en storfamn ved.	Utskylder till kronan m. m.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Stockholm	1,000	3,00	90	40	4,42
Uppsala	600	3,00	80	21	3,54
Strengnäs	400	1,50	75	19	4,56
Nyköping	500	1,75	70	16	6,00
Linköping	550	2,50	70	20	4,03
Norrköping	600	3,00	80	28	4,50
Jönköping	600	2,75	100	25	4,00
Vexjö	500	2,00	80	19	2,27
Kalmar	450	2,25	67,50	16	6,66
Vestervik	450	1,80	65	21	4,40
Visby	500	3,00	87,50	21,75	4,03
Karlskrona	425	2,25	65	22	4,32
Kristianstad	600	3,00	70	30	3,56
Malmö	700	2,25	85	40	4,72
Lund	650	2,50	125	50	3,97
Helsingborg	550	1,75	75	36	4,00
Halmstad	450	1,67	65	42	4,50
Göteborg	900	3,00	90	38	4,13
Venersborg	450	2,25	75	26,50	3,33
Skara	450	2,50	100	25	4,00
Karlstad	650	2,17	75	21	3,00
Örebro	700	2,00	80	23	3,50
Vesterås	500	3,00	100	24	6,38
Falun	400	2,25	70	11	3,00
Gefle	700	2,50	100	20,50	5,29
Hudiksvall	650	2,00	110	13,50	4,55
Hernösand	600	3,90	100	17	3,93
Östersund	500	2,25	110	11	0,71
Umeå	400	1,67	75	10	2,21
Luleå	450	2,25	87,50	11,50	3,50
Summa	16,875	71,71	2,522,50	718,75	121,01
Medium	562,50	2,39	84,08	23,96	4,03

**Antalet lärare inom olika lönegrader samt med 0—5 tjensteår inom
ifrågavarande grad den 31 December 1878.**

	År 0.	År 1.	År 2.	År 3.	År 4.	År 5.	Summa.
<i>Rektorer a) vid högre allmänna läroverk:</i>							
inom första femårsperioden	1	2	1	3	2	1	10
» andra »	—	0	4	1	1	0	6
» andra lönegraden	—	—	—	—	—	—	15
Summa	1	2	5	4	3	1	31
<i>b) vid femklassiga läroverk:</i>							
inom första femårsperioden	2	2	3	0	1	1	9
» andra »	—	0	1	0	0	1	2
» andra lönegraden	—	—	—	—	—	—	15
Summa	2	2	4	0	1	2	26
<i>c) vid treklassiga läroverk:</i>							
inom första femårsperioden	1	—	—	—	—	—	1
» andra »	—	—	—	—	2	—	2
» tredje »	—	1	1	—	—	—	2
» andra lönegraden	—	—	—	—	—	—	16
Summa	1	1	1	0	2	0	21
<i>Lektorer</i> i första lönegraden	18	4	7	6	6	5	46
i andra »	—	5	9	8	4	10	36
i tredje »	—	5	4	9	7	4	29
i fjerde »	—	9	7	9	15	3	43
i femte »	—	—	—	—	—	—	31
Summa	18	23	27	32	32	22	185
<i>Adjunkter och kolleger</i> i första lönegraden	27	13	27	21	11	16	115
i andra »	—	30	25	12	25	29	121
i tredje »	—	30	18	17	19	20	104
i fjerde »	—	15	15	20	25	13	88
i femte »	—	—	—	—	—	—	72
Summa	27	88	85	70	80	78	500
Lektorer, Adjunkter och Kolleger Summa	45	111	112	102	112	100	685

Forts. af Bil. H.

	År 0.	År 1.	År 2.	År 3.	År 4.	År 5.	Summa.
<i>Oftningslærere ved de høgre allmänna läroverken:</i>							
<i>Lärare i Musik</i> i första lönegraden	1	2	2	2	1	2	10
i andra "	—	1	0	0	0	2	3
i tredje "	—	—	—	—	—	—	18
Summa	1	3	2	2	1	4	31
<i>Lärare i Teckning</i> i första lönegraden	2	1	2	1	1	1	8
i andra "	—	1	1	1	2	2	7
i tredje "	—	—	—	—	—	—	16
Summa	2	2	3	2	3	3	31
<i>Lärare i Gymnastik</i> i första lönegraden	—	—	3	—	4	3	10
i andra "	—	1	2	1	—	—	4
i tredje "	—	—	—	—	—	—	16
Summa	—	1	5	1	4	3	30
<i>Tvåklassiga pedagogier:</i>							
<i>Rektorer</i> inom första femårsperioden	—	—	—	—	1	?	2 ^p
" andra "	—	—	—	—	1	—	1
" tredje "	—	—	—	1	—	?	2 ^p
" fjerde " (= andra lönegraden)	—	—	—	—	2	2	4
" femte " (= tredje ")	0	0	0	0	0	0	0
Summa	—	—	—	1	4	4 ^p	9
<i>Kolleger</i> inom första lönegraden	4	—	1	—	—	—	5
" andra "	—	?	—	—	—	—	1 ^p
" tredje "	—	—	1	—	—	—	1
" fjerde "	—	—	—	1	1	—	2
" femte "	—	0	0	0	0	0	0
Summa	4	1 ^p	2	1	1	—	9

	År 0.	År 1.	År 2.	År 3.	År 4.	År 5.	Summa.
<i>Folkskolelärare-seminarierna:</i>							
<i>Rektorer</i> inom första lönegraden	2	1	0	1	0	0	4
» andra »	—	0	1	1	0	1	3
» tredje »	—	—	—	—	—	—	5
Summa	2	1	1	2	—	1	12
<i>Adjunkter</i> inom första lönegraden	16	3	1	6	2	2	30
» andra »	—	2	3	0	2	3	10
» tredje »	—	2	8	1	1	0	12
» fjerde »	—	—	—	—	—	—	—
» femte »	—	—	—	—	—	—	—
Summa	16	7	12	7	5	5	52
<i>Seminarium för bildande af lärarinnor:</i>							
<i>Rektor</i> inom första femårsperioden	—	—	—	—	—	—	—
» andra »	—	—	—	—	—	1	1
Summa	—	—	—	—	—	1	1
<i>Lektorer</i> i första lönegraden	—	—	—	1	—	—	1
i andra »	—	—	—	1	—	—	1
i tredje »	—	—	1	—	1	—	2
Summa	—	—	1	2	1	—	4
<i>Adjunkt och lärarinnor</i> i första lönegraden	—	—	—	—	—	—	—
i andra »	—	—	2	—	—	1	3
i tredje »	—	—	—	—	2	—	2
Summa	—	—	2	—	2	1	5

Anm. 1. Rektorer och Öfningslärare vid realläroverken i Stockholm och Sundsvall äro med afseende på lönestaten ännu blott att betrakta såsom anstälde vid femklassiga läroverk.

Anm. 2. Lärarnes lönegrad är beständ efter infordrade uppgifter från de respektive läroverken; antalet år i lönegraden vid slutet af år 1878 är beräknadt från året näst efter fullmagts erhållande beträffande första lönegraden och från året för uppflyttning i nuvarande lönegrad beträffande öfrige lönegrader, dock så att fem år och deröfver räknats för 5 år.

Anm. 3. Angående fördelning i lönetur för teckningslärarne vid Folkskolelärare-seminarierna är ännu ej beslut fattadt.

Bil. I.

**Årsafgifter vid de Svenska privata läroverken, som ega dimissionsrätt
till Universitetet.**

	Förberedande klasser.			K l a s s e r.							Anmärkningar.
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	
Ateneum	70	100	100	150	150	150	150	180	200	250	Inskriftningsafgift: kr. 10.
Beskows skola	75	100	100	170	170	170	170	170	200	200	» » 10.
Upsala	—	—	—	120	120	120	150	150	180	220	¹ Öfre sjette klassen.
Schillers Realgymnasium ...	—	—	—	160	180	200	220	240	260	280	
Lunds	—	100	—	—	150	—	—	180	—	240	Inskriftningsafgift: kr. 5.
Wallinska Flickskolan	—	90	—	130	150	170	190	210	300	300	

Årsafgifter vid Finlands offentliga läroverk.

Vid Lyceerna:	40 mark.	Inskriftningsafgift: 6 mark.
» Realskolorna:	12 » i de 2 högre klasserna	} D:o 3 »
	6 » i de 2 lägre »	

Anm. 1. En finsk mark = 0,72 kronor.

» 2. Besöker 2 eller flere bröder samtidigt samma läroverk, erlägger blott en af dem *hel* afgift, de öfrige half afgift.

Forts. af Bil. I.

Årsafgifter i kroner ved Norges offentlige læroverk.

Antal.	Middelskoler med Gymnasium.							Anmærkninger.	
	K l a s s e r .						Gymna- sium.		
	1.	2.	3.	4.	5.	6.			
2	128	144	144	144	144	144	160	¹ I 1a klassen 120 kroner.	
1	96	120	120	144	144	144	160		
2	56	64	72	96	96	96	144		
1	56	72	72	96	96	96	144		
1	56	64	72	80	96	96	144		
1	64	80	80	120	120	120	160		
1	64	80	80	112	128	128	144		
1	64	80	80	112	112	112	144		
1	64	64	80	80	96	96	144		
1	48	72	72	96	96	96	144		
1	48	48	48	96	96	96	128		
1	40	48	64	96	96	96	144		
Middelskoler utan Gymnasium.									
K l a s s e r .									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.			
1	60	60	60	84	84	84			
1	48	64	64	96	96	96			
1	32	40	40	64	80	88			

Årsafgifter i kroner ved Danmarks offentlige læroverk.

	K l a s s e r .						Anmærkninger.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
<i>Metropolitanskolan</i>	144	144	144	144	168	168	1. Andre og tredje broders afgift nedsattes i de lærde skolorna med $\frac{1}{5}$ och $\frac{2}{5}$; i Rønne højre realskola med $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{2}$ af afgiften.
<i>Öfriga skolor</i>	120	120	120	120	144	144	2. Inskriftningsafgift: kroner 10.
<i>Rønne højre Realskola</i>	72	72	72	72	72	72	

Bil. K.

Sammandrag af lærjungarnes vid de allmänna läroverken och de tvåklassiga pedagogierna afgifter till Byggnadsfonden och Materielkassan. Vårterminen år 1877.

	Närvarande lärjungar.	Deraf befriade från afgift			Summa befriade.	Anmärkningar.
		till både materielkassan och byggnadsfonden.	till materielkassan, men ej till byggnadsfonden.	till byggnadsfonden, men ej till materielkassan.		
Högre allmänna läroverk	8,572	2,154	484	1,075	3,713	1. Nya Elementarskolan i Stockholm med 300 under vårterminen närvarande lärjungar är här icke inräknad. 2. Örnsköldsviks treklassiga allmänna läroverk med 31 närvarande lärjungar är här icke upptaget.
Femklassiga » »	2,961	657	71	300	1,028	
Tre- och tvåklassiga » »	797	254	83	116	453	
Summa	12,330	3,065	638	1,491	5,194	

Obs. vid Anm. 1. Lärjungarne vid Nya Elementarskolan erlägga till skolans kassa blott *en* afgift, som utgår 3 gånger årligen med 15 kronor för hvarje gång, nämligen vårterminen 2 gånger (för s. k. »vintertermin» och »vårtermin») samt höstterminen 1 gång. Under vinterterminen 1877 voro 8 lärjungar befriade från afgift och 3 erlade blott half afgift; under vårterminen samma år voro 10 befriade och 3 erlade half afgift.

Obs. vid Anm. 2. Vid Örnsköldsviks läroverk voro under vårterminen 17 lärjungar befriade från afgift till byggnadsfonden och 12 från afgift till materielkassan.